

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการวิจัยครั้งนี้ มุ่งศึกษาบทบาทของครูที่ส่งผลต่อการตัดสินใจของผู้ปกครองในการส่งบุตรหลานเข้าเรียนในสถานศึกษาเอกชน ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในจังหวัดสิงห์บุรี ผู้วิจัยศึกษาค้นคว้าเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องในหัวข้อต่างๆ ดังนี้

1. หลักการ แนวคิด ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการตัดสินใจ
  - 1.1 ความหมายของการตัดสินใจ
  - 1.2 ความสำคัญของการตัดสินใจ
  - 1.3 ประเภทของการตัดสินใจ
  - 1.4 กระบวนการตัดสินใจ
2. บทบาทและแนวคิดเกี่ยวกับความเป็นครู
  - 2.1 แนวคิดทฤษฎีบทบาท
  - 2.2 ความหมายของบทบาท
  - 2.3 บทบาทหน้าที่และความสำคัญของครู
3. บทบาทครูที่ส่งผลต่อการตัดสินใจในการส่งบุตรหลานเข้าเรียน
  - 3.1 บทบาทด้านการศึกษาหาความรู้ของครู
  - 3.2 บทบาทด้านการเรียนการสอน
  - 3.3 บทบาทด้านคุณธรรมจริยธรรม
  - 3.4 บทบาทด้านกัลยาณมิตร
  - 3.5 บทบาทด้านสังคม
4. การจัดการศึกษาเอกชน
  - 4.1 ความหมายของสถานศึกษาเอกชน
  - 4.2 พัฒนาการสถานศึกษาเอกชน
  - 4.3 ประเภทของสถานศึกษาเอกชน
  - 4.4 ความสำคัญของการจัดการศึกษาโรงเรียนเอกชน
  - 4.5 แนวนโยบายของรัฐเกี่ยวกับการศึกษาเอกชน
  - 4.6 การจัดการศึกษาระดับประถมศึกษา

5. สภาพทั่วไปของการจัดการศึกษาของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาลงบุรี
6. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
  - 6.1 งานวิจัยในประเทศ
  - 6.2 งานวิจัยต่างประเทศ

หลักการ แนวคิด ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการตัดสินใจ

1. ความหมายของการตัดสินใจ

นักวิชาการต่างๆ ได้ให้ความหมายของการตัดสินใจ ดังต่อไปนี้

ถวิล เกื้อกูลวงศ์ (2540 : 132) กล่าวว่า การตัดสินใจจะเป็นเพียงแต่ความตั้งใจที่ดีเท่านั้น จนกว่าการตัดสินใจนั้นจะกลายเป็นการดำเนินการปฏิบัติ

พิภค ชติพันธุ์ (2541 : 9) กล่าวว่า การตัดสินใจหมายถึง การเลือกระหว่างทางเลือกซึ่งคาดว่าจะนำไปสู่ผลลัพธ์ที่พึงพอใจจากปัญหาใดปัญหาหนึ่ง แม้ว่าการตัดสินใจในการบริหารไม่ได้เริ่มต้นหรือสิ้นสุดที่การตัดสินใจเพราะต้องมีการกำหนดปัญหาก่อนจึงจะตัดสินใจและเมื่อตัดสินใจแล้วจึงจะนำไปปฏิบัติ

พิรพงษ์ ดาราไทย (2542 : 23) กล่าวว่า การตัดสินใจ หมายถึง การคิดและการกระทำต่างๆ ที่นำไปสู่การตกลงใจเลือกทางใดทางหนึ่งจากทางเลือกที่มีหลายทาง เพื่อใช้แก้ปัญหาที่เกิดขึ้น

จันทราณี สงวนนาม (2545 : 162) กล่าวว่า การตัดสินใจ หมายถึง กระบวนการที่ใช้เหตุผลในการพิจารณา วิเคราะห์และหาทางเลือก เพื่อนำไปสู่ขั้นตอนของการปฏิบัติ การตัดสินใจจึงต้องเป็นไปตามขั้นตอนของกระบวนการอย่างรอบคอบ

พรรณเพ็ญแข อุดลยพันธ์ (2545 : 10) กล่าวว่า การตัดสินใจ หมายถึง กระบวนการใช้ความคิดอย่างมีเหตุผล เพื่อพิจารณาเลือกทางปฏิบัติจากหลายทางเลือก โดยผู้ตัดสินใจประเมินค่าทางเลือกนั้นแล้วว่าเป็นทางเลือกที่ปฏิบัติแล้วสามารถบรรลุเป้าหมายหรือวัตถุประสงค์ได้มากที่สุด

เคิร์ฟแมน (Kurfman. 1977 : 14) กล่าวว่า การตัดสินใจหมายถึง การเลือกทางเลือกจากหลายทางเลือกอย่างมีเหตุผล สอดคล้องกับค่านิยมของตนเอง

แฮร์ริสัน (Harrison. 1981 : 3) ได้ให้ข้อสรุปเกี่ยวกับความหมายของการตัดสินใจว่า เป็นกระบวนการประเมินผลเกี่ยวกับทางเลือกหรือตัวเลือกที่จะนำไปสู่การบรรลุเป้าหมาย การคาดคะเนผลที่เกิดจากการเลือกปฏิบัติต่างๆ บีบบังคับให้ผู้ที่ตัดสินใจต้องเลือกทางปฏิบัติที่จะส่งผลต่อการบรรลุเป้าหมายได้มากที่สุด

ชิฟแมน และ คานุก (Schiffman & Kanuk. 1994 : 555) กล่าวว่า การตัดสินใจ หมายถึง การเลือกกิจกรรมตั้งแต่สองทางเลือกขึ้นไป

สรุป การตัดสินใจ หมายถึง การเลือกระหว่างทางเลือกหลายทาง โดยใช้กระบวนการทางความคิดอย่างมีเหตุผลในการพิจารณา ประเมินทางเลือก ซึ่งต้องใช้ความรอบครอบ และความระมัดระวัง เพื่อนำไปสู่การบรรลุเป้าหมาย หรือการแก้ไขปัญหาได้ดีที่สุด

2. ความสำคัญของการตัดสินใจ

พิทัก ชาติพันธุ์ (2541 : 9) ที่กล่าวว่า การตัดสินใจเป็นสิ่งที่ทุกคนจะต้องเผชิญกับปัญหาต่างๆ รอบด้านตลอดเวลา ปัญหาบางอย่างจะเป็นปัญหาที่สำคัญ และปัญหาบางอย่างอาจเป็นปัญหาที่ไม่สำคัญ แต่ปัญหาเหล่านั้นต่างต้องการการตัดสินใจทั้งสิ้น

อำนาจ ไชย (2542 : 31) กล่าวถึงการตัดสินใจว่ามีความสำคัญอย่างมากที่ทุกคนไม่อาจหลีกเลี่ยงได้ การตัดสินใจที่ถูกต้องเหมาะสม ย่อมนำไปสู่การดำเนินงานที่บรรลุวัตถุประสงค์อย่างมีประสิทธิภาพ

ชัชวาล พิษสงษ์ (2543 : 34) ได้กล่าวไว้ว่าการตัดสินใจเป็นสิ่งสำคัญเพราะการดำเนินการที่จะนำไปสู่วัตถุประสงค์ใดๆ มักจะเริ่มต้นด้วยการกำหนดวัตถุประสงค์และความจำเป็น การตัดสินใจจึงเป็นอีกขั้นหนึ่งที่จะลำดับการเลือกสรรวิถีทางที่เหมาะสมที่สุด โดยเชื่อมั่นว่าจะเป็นวิถีทางที่จะนำไปสู่วัตถุประสงค์ที่ต้องการ

สรุป ความสำคัญของการตัดสินใจ หมายถึง การดำเนินงานที่จะสามารถทำให้บรรลุวัตถุประสงค์ได้เป็นอย่างดี และมีประสิทธิภาพนั้น เกิดจากการตัดสินใจที่ดี ถูกต้อง และเหมาะสม เพื่อนำไปสู่การบรรลุวัตถุประสงค์ และการบรรลุการดำเนินงานเป็นสิ่งสำคัญ

3. ประเภทของการตัดสินใจ

วัลลพ กันทรัพย์ (2540 : 13 - 14) ได้แบ่งประเภทของการตัดสินใจเป็น 4 ประเภท คือ

1. การตัดสินใจเกี่ยวกับเป้าหมาย หรือจุดประสงค์ของงาน
2. แผนรายปี เกี่ยวกับบุคลากร วัสดุอุปกรณ์ กระบวนการและกิจกรรมที่ต้องทำเพื่อให้บรรลุความสำเร็จตามเป้าหมายที่กำหนดไว้
3. การตัดสินใจเกี่ยวกับการลงมือปฏิบัติงาน การเลือกวิธีปฏิบัติในงานใหญ่ หรืองานย่อยต่างๆ ตลอดจนการตัดสินใจในการปรับปรุงแก้ไข เพื่อให้การปฏิบัติงานเป็นไปด้วยความเรียบร้อย นำไปสู่ความสำเร็จตามวัตถุประสงค์และเป้าหมายที่กำหนดไว้

4. การตัดสินใจเกี่ยวกับผลของการทำงาน หรือผลิตผลที่สำเร็จจากการทำงานในประเด็นที่เกี่ยวกับความน่าพอใจและการดำเนินงานต่อจากนั้น

ศรีสุรางค์ ชีระกุล และคนอื่นๆ (2541 : 197 – 198) แบ่งประเภทของการตัดสินใจไว้ 3 ประเภท คือ

1. การตัดสินใจภายในสถานการณ์ที่แน่นอน เป็นการทำการตัดสินใจที่ผู้ทำการตัดสินใจทราบแน่นอน ว่าสภาวะการณ์ใดจะเกิดขึ้นและจะทำการตัดสินใจภายใต้สภาวะการณ์นั้น

2. การตัดสินใจภายใต้สถานการณ์ที่ไม่แน่นอน เป็นการทำการตัดสินใจที่ผู้ทำการตัดสินใจทราบแต่เพียงว่ามีสภาวะการณ์ใดที่เกี่ยวข้องกับปัญหาที่กำลังตัดสินใจที่อาจเกิดขึ้นได้บ้าง โดยไม่ทราบโอกาสหรือความน่าจะเป็นที่จะเกิดขึ้นของแต่ละสภาวะการณ์ได้โดยพิจารณาในเชิงจิตพิสัย หรืออาศัยข้อมูลจากการทดลองที่เคยทำมาแล้วหรืออาศัยข้อสนเทศจากตัวอย่าง

3. การทำการตัดสินใจในภายใต้ความเสี่ยง เป็นการทำการตัดสินใจที่นอกจากผู้ทำการตัดสินใจจะทราบว่ามีสภาวะการณ์ใดที่เกี่ยวข้องกับปัญหาที่กำลังตัดสินใจเกิดขึ้นบ้างแล้ว และยังทราบถึงความน่าจะเป็นที่จะเกิดขึ้นของแต่ละสภาวะการณ์ด้วย

ประสงค์ ปราณีตพลกรัง และคนอื่นๆ (2541 : 69) ได้แบ่งประเภทของการตัดสินใจไว้หลายแนวทาง ขึ้นอยู่กับ

1. ระดับของความสำคัญ คือ การตัดสินใจในประเด็นที่สำคัญเป็นการให้อำนาจแก่ฝ่ายจัดการที่จะทำการตัดสินใจ

2. ความถี่ของการตัดสินใจ การตัดสินใจที่ทำบ่อย จะเป็นเสมือนเครื่องจักรที่ควบคุมการปฏิบัติงานได้ด้วยตนเอง โดยทั่วไปผู้ที่ตัดสินใจจะคุ้นเคยกับเรื่องที่ตัดสินใจ การเลือกสิ่งที่เกี่ยวข้องกับสถานการณ์ เป็นการตัดสินใจตามโปรแกรม

3. การตัดสินใจที่มีโครงสร้างและการตัดสินใจที่ไม่มีโครงสร้าง การตัดสินใจที่มีจะเกิดจากวิธีการดำเนินงานที่เฉพาะหรือมีกฎเกณฑ์ ส่วนการตัดสินใจแบบไม่มีโครงสร้าง ผู้ตัดสินใจจะมีอิสระและไม่มีแบบแผน ผู้ตัดสินใจอาจต้องใช้ความคิดเป็นของตนเองยากต่อการตัดสินใจ อาจทำไ้หวังว่าการแก้ปัญหาอย่างไรจึงจะถูกต้องและมักจะตัดสินใจภายใต้แรงกดดันบางอย่าง ซึ่งการตัดสินใจแบบไม่มีโครงสร้างจะต้องใช้ยุทธวิธีในการตัดสินใจ

ณัฐพันธ์ เขจรนันท์ และ ไพบุลย์ เกียรติโกมล (2545 : 130 – 131) ได้จำแนกประเภทของการตัดสินใจเป็น 3 ประเภทดังต่อไปนี้

1. การตัดสินใจแบบไม่มีโครงสร้าง เป็นการตัดสินใจที่เกี่ยวข้องกับงานที่ทำเป็นกิจวัตร โดยการตัดสินใจประเภทนี้จะมีหลักเกณฑ์และขั้นตอนที่ถูกกำหนดไว้อย่างแน่นอน ปกติการตัดสินใจในลักษณะนี้มักจะกระทำในระดับปฏิบัติการ

2. การตัดสินใจแบบไม่มีโครงสร้าง เป็นการตัดสินใจเกี่ยวข้องกับเรื่องที่ไม่ได้เกิดขึ้นเป็นประจำ ไม่อาจจะวางแผนไว้ก่อนล่วงหน้าและมักจะเกี่ยวกับปัจจัยหลากหลาย ตลอดจนมีความสัมพันธ์กับอนาคต การตัดสินใจแบบนี้จะต้องวิเคราะห์แนวโน้มจากสิ่งแวดล้อมประกอบ

3. การตัดสินใจแบบกึ่งโครงสร้าง เป็นการตัดสินใจที่อยู่ระหว่างการตัดสินใจทั้ง 2 แบบข้างต้น โดยส่วนที่หนึ่งของปัญหาจะต้องสามารถนำหลักเกณฑ์และขั้นตอนในการแก้ปัญหาามาประยุกต์ได้ ในขณะที่ส่วนที่เหลือของปัญหาจะต้องอาศัยการประเมินผล และการตัดสินใจจากผู้ที่ทำการตัดสินใจ

มัวร์เฮด และ กริฟฟิน (Moorhead & Griffin. 1992 : 481 – 483 อ้างถึงใน ภากร ใจเพียร 2552 : 26) ได้แบ่งการตัดสินใจออกเป็น 2 ประเภท คือ

1. การตัดสินใจที่มีการวางแผนไว้ คือ การตัดสินใจวินิจฉัยสั่งการที่เกิดขึ้นบ่อยครั้งจนกระทั่งสามารถตั้งกฎเพื่อการตัดสินใจ นั่นคือ ข้อความที่บอกผู้ตัดสินใจเกี่ยวกับทางเลือกที่จะเลือกบนพื้นฐานของสถานการณ์ที่ต้องตัดสินใจ

2. การตัดสินใจที่ไม่ได้มีการวางแผนไว้ เป็นการตัดสินใจที่ไม่ได้เกิดขึ้นบ่อย และไม่มีการกำหนดกฎของการตัดสินใจวินิจฉัยไว้ก่อน การตัดสินใจประเภทนี้โดยทั่วไปมักจะต้องการการแก้ปัญหา โดยการแก้ปัญหาเป็นการตัดสินใจซึ่งมีลักษณะพิเศษและต้องการการพัฒนาและประเมินผลทางเลือกโดยมิได้มีกฎ เพื่อการตัดสินใจเป็นเครื่องช่วย การตัดสินใจประเภทนี้ต้องการพิจารณาตัดสินใจ และความคิดริเริ่มสร้างสรรค์

จากที่กล่าวมาสรุปได้ว่า การตัดสินใจสามารถแบ่งออกเป็น 2 ประเภทใหญ่ๆ คือ การตัดสินใจที่กำหนดไว้และการตัดสินใจที่ไม่ได้กำหนดไว้ล่วงหน้า

4. กระบวนการตัดสินใจ

การตัดสินใจเป็นกระบวนการที่สำคัญอย่างยิ่ง และกระบวนการตัดสินใจควรมีขั้นตอนอย่างเป็นระบบดังนี้

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2542 : 174 – 177) ได้กำหนดขั้นตอนของกระบวนการตัดสินใจ เป็น 5 ขั้นตอน สรุปสาระสำคัญได้ดังนี้

ขั้น 1 ขั้นการกำหนดและวิเคราะห์ปัญหา ควรจัดลำดับความสำคัญของปัญหา แล้วจึงวิเคราะห์หาสาเหตุที่แท้จริงของปัญหา เพื่อเตรียมการการดำเนินการในขั้นต่อไป

ขั้น 2 การค้นหา รวบรวมและกลั่นกรองข่าวสารและข้อมูลต่างๆ ในการตัดสินใจใดๆ ก็ตามไม่ควรตัดสินใจในเรื่องที่ยังไม่ทราบข้อมูลทั้งหมด เพราะจะทำให้เกิดการผิดพลาดได้ การรวบรวม

ค้นหาข้อมูลทำได้หลายวิธี เช่น การสังเกต การสัมภาษณ์ การแจกแบบสอบถาม การทำรายงานพิเศษ การบันทึกข้อมูล

ขั้น 3 ขั้นการกำหนดทางเลือก เมื่อได้ทราบปัญหาและข้อมูลต่างๆ อย่างละเอียดก็หาแนวทางเลือกในการตัดสินใจ ซึ่งควรพิจารณาหลักการพื้นฐานก่อน

ขั้น 4 ขั้นประเมินทางเลือก ได้เลือกทางเลือกไว้หลายทางตามขั้นตอนที่ 3 แล้ว ทางเลือกแต่ละทางจะมีประสิทธิภาพในการแก้ปัญหาที่ต่างกัน แต่จะมีทางเลือกเดียวที่ดีที่สุดและเหมาะสมที่สุด ซึ่งจะต้องมีเกณฑ์การพิจารณา

ขั้น 5 ขั้นตอนการตัดสินใจเลือกทางเลือกที่ดีที่สุด ซึ่งมีขั้นตอนย่อย สรุปได้ดังนี้

1. การตีกรอบ หมายถึง การให้นิยามว่า อะไรคือสิ่งที่ต้องตัดสินใจและกำหนดไว้เบื้องต้นว่าเป็นสิ่งที่ทำให้แยกทางเลือกหนึ่ง ให้สูงกว่าทางเลือกอื่นๆ ที่มีอยู่

2. การเก็บรวบรวมข้อมูลข่าวสารที่เกี่ยวข้องซึ่งสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2542 : 182-183) ได้เสนอแนวทางในการหาข้อมูลที่มีประสิทธิภาพไว้ 4 ประการคือ

2.1 การหาข้อเท็จจริง ได้แก่ การพบปัญหา ศึกษาหาสาเหตุของปัญหา กำหนดขอบเขตปัญหา วิเคราะห์ผลกระทบจากปัญหาและพิจารณารูปแบบของปัญหาให้มีความชัดเจน

2.2 การหาข้อมูลจากบุคคล คือ การหาข้อมูลจากผู้เก็บข้อมูลซึ่งมีการกำหนดวิธีการเก็บข้อมูล การเตรียมการเก็บข้อมูล มีการชี้แจงวัตถุประสงค์และการกำหนดระยะเวลาที่เพียงพอ

2.3 การประเมินจากสิ่งแวดล้อมภายนอก เช่น ข้อมูลทางกฎหมาย ข้อมูลทางสังคม ขนบธรรมเนียมประเพณีและสภาพแวดล้อมของสังคม

2.4 การจัดระบบข้อมูล เป็นการแบ่งเป็นหมวดหมู่โดยการวิเคราะห์อย่างละเอียดและนำเสนอซึ่งการแบ่งข้อมูลนี้จะเป็นประเภทเอกสารและที่ได้รับจากบุคคลอื่นก็ได้

3. การหาบทสรุป

4. การเรียนรู้จากข้อมูลป้อนกลับ เป็นระบบเพื่อรับรู้ผลจากการตัดสินใจในอดีต เพื่อป้องกันการผิดพลาด

ฮิลล์ (Hill, 1980 : 22) กล่าวถึงกระบวนการตัดสินใจว่าประกอบด้วย 6 ขั้นตอน คือ

1. การกำหนดปัญหา ด้วยการรวบรวมข้อมูลและสรุปด้วยวิธีการ ทั้งการศึกษาเอกสาร การสอบถามและการพิจารณาข้อเท็จจริงด้วยประการต่างๆ

2. ระบุทางเลือก ด้วยการกำหนดขอบเขตทำความเข้าใจตนเองและผู้อื่น ตลอดจนการทำรายการทางเลือกต่างๆ

3. การประมาณค่าทางเลือก ด้วยการพิจารณาผลระยะสั้นและระยะยาว ระบุความเสี่ยง ระบุค่าตอบแทน เป็นต้น

4. การนำเทคนิคต่างๆ เป็นเครื่องมือช่วยตัดสินใจ ด้วยการนำแนวความคิดรูปแบบและเทคนิคต่างๆ เช่น ทฤษฎีเกมส์ แขนงการตัดสินใจ มาช่วยตัดสินใจ

5. การตัดสินใจด้วยการเลือกที่เหมาะสมที่สุดทางเลือกเดียว

6. การนำการตัดสินใจไปปฏิบัติ ด้วยการกำหนดอำนาจหน้าที่ความรับผิดชอบในการปฏิบัติงาน การมอบความรับผิดชอบ การจัดสรรทรัพยากร การติดตามและประสานการดำเนินการ แฮร์ริสัน (Harrison. 1981 : 24) แบ่งกระบวนการตัดสินใจออกเป็น 6 ขั้นตอนดังต่อไปนี้

1. กำหนดจุดมุ่งหมายในการแก้ปัญหาไว้
2. ค้นหาทางเลือกต่างๆ
3. เปรียบเทียบและประเมินผลทางเลือกในการแก้ปัญหา
4. กระทำการเลือกทางแก้ปัญหา
5. ตัดสินใจเลือกทางเลือกที่ดีที่สุด
6. ติดตามและควบคุมผลของการตัดสินใจทางเลือกนั้น

พลันเกต และ แอ็คเนอร์ (Plunkett & Attner. 1994 : 162) ขั้นตอนของกระบวนการตัดสินใจมีอยู่หลายรูปแบบ ได้เสนอลำดับขั้นตอนของกระบวนการตัดสินใจเป็น 7 ขั้นตอนดังต่อไปนี้

ขั้นที่ 1 การระบุปัญหา (Define the problem) เป็นขั้นตอนที่มีความสำคัญอย่างมาก เพราะการระบุปัญหาได้ถูกต้องหรือไม่ ย่อมมีผลต่อการดำเนินการในขั้นต่อไป

ขั้นที่ 2 การระบุข้อจำกัดของปัจจัย (Identity limiting factors) เมื่อสามารถระบุปัญหาได้ถูกต้องแล้ว ผู้บริหารควรพิจารณาถึงข้อจำกัดต่างๆ ขององค์การ โดยพิจารณาจากทรัพยากรซึ่งเป็นองค์ประกอบของกระบวนการผลิต ได้แก่ กำลังคน เงินทุน เครื่องจักร สิ่งอำนวยความสะดวกอื่นๆ รวมทั้งเวลาซึ่งมักเป็นปัจจัยที่พบอยู่เสมอ การรู้ถึงข้อจำกัดหรือเงื่อนไขที่ไม่สามารถเปลี่ยนแปลงได้ จะช่วยให้ผู้บริหารกำหนดขอบเขตในการพัฒนาทางเลือกให้แคบลงได้

ขั้นที่ 3 การพัฒนาทางเลือก (Develop potential alternatives) ขั้นตอนที่ผู้บริหารควรทำการพัฒนาทางเลือกต่างๆ ขึ้นมา ซึ่งทางเลือกเหล่านั้นควรเป็นทางเลือกที่มีศักยภาพและมีความเป็นไปได้ ในการแก้ปัญหาให้น้อยลงหรือให้ประโยชน์สูงสุด

ขั้นที่ 4 การวิเคราะห์ทางเลือก (Analyze the alternatives) เมื่อผู้บริหารได้ทำการพัฒนาทางเลือกต่างๆ โดยจะนำเอาข้อดีและข้อเสียของแต่ละทางเลือกมาเปรียบเทียบกันอย่างรอบคอบ และควรวิเคราะห์ทางเลือก

ขั้นที่ 5 การเลือกทางเลือกที่ดีที่สุด (Select the best alternative) เมื่อผู้บริหารได้ทำการวิเคราะห์และประเมินทางเลือกต่างๆ แล้ว ผู้บริหารควรเปรียบเทียบข้อดีและข้อเสียของแต่ละ

ทางเลือกอีกครั้งหนึ่ง เพื่อพิจารณาทางเลือกที่ดีที่สุดเพียงทางเดียว ทางเลือกที่ดีที่สุดควรมีผลเสียต่อเนื่องในภายหลังน้อยที่สุด และให้ผลประโยชน์มากที่สุด แต่บางครั้งผู้บริหารอาจตัดสินใจเลือกทางเลือกแบบประนีประนอม โดยพิจารณาองค์ประกอบที่ดีที่สุดของแต่ละทางเลือกนำมาผสมผสานกัน

ขั้นที่ 6 การนำผลการตัดสินใจไปปฏิบัติ (Implement the decision) เมื่อผู้บริหารได้ทางเลือกที่ดีที่สุดแล้ว ก็ควรมีการนำผลการตัดสินใจนั้น ไปปฏิบัติ เพื่อให้การดำเนินงานเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ

ขั้นที่ 7 การสร้างระบบควบคุมและประเมินผล (Establish a control and evaluation system) ขั้นตอนสุดท้ายของกระบวนการตัดสินใจ ได้แก่ การสร้างระบบการควบคุมและการประเมินผล ซึ่งจะช่วยให้ผู้บริหารได้รับข้อมูลย้อนกลับเกี่ยวกับผลการปฏิบัติงานว่าเป็นไปตามเป้าหมายหรือไม่ ข้อมูลย้อนกลับจะช่วยให้ผู้บริหารแก้ปัญหาหรือทำการตัดสินใจใหม่ได้ โดยได้ผลลัพธ์ของการปฏิบัติที่ดีที่สุด

ฮอย และ มิสเกล (Hoy & Miskel, 2001 : 317) ได้กล่าวถึงขั้นตอนของกระบวนการตัดสินใจไว้ 7 ขั้นตอน

1. วิเคราะห์และจำกัดขอบเขตของปัญหา
2. รวบรวมและวิเคราะห์หาข้อเท็จจริง
3. พัฒนาทางเลือกในการแก้ปัญหา
4. ประเมินผลทางเลือกจากข้อ 3 เพื่อเลือกทางที่ช่วยให้แก้ปัญหาได้
5. เลือกวิธีการที่ดีที่สุด
6. วิเคราะห์ผลที่ได้จากการตัดสินใจ
7. ตัดสินใจ

บทบาทและแนวคิดเกี่ยวกับความเป็นครู

1. แนวคิดทฤษฎีบทบาท

นักทฤษฎีและนักการศึกษากล่าวถึงความเชื่อพื้นฐานหรือแนวคิดเกี่ยวกับบทบาทไว้ดังนี้

1. ทฤษฎีของราล์ฟ ลินตัน (Ralph Linton's role theory, อ้างถึงใน ศักดิ์ไทย สุรกิจบวร, 2545 : 115) เป็นนักมานุษยวิทยาที่มีชื่อเสียง กล่าวว่า “ตำแหน่งหรือสถานภาพเป็นผู้กำหนดบทบาท ผู้มีตำแหน่งปฏิบัติหน้าที่ สมบทบาทหรือไม่ ขึ้นกับองค์ประกอบหลายประการ กล่าวคือ บุคลิกภาพผู้สวมบทบาท ลักษณะของสังคม ขนบธรรมเนียมประเพณี และวัฒนธรรมของสังคมนั้น

2. ทฤษฎีของแนเดล (Nadel's Role Theory, อ้างถึงใน กมลรัตน์ หล้าสุวรรณ. 2527 : 50) เป็นนักมานุษยวิทยา กล่าวว่า บทบาทคือ ส่วนประกอบที่ส่งผลต่อพฤติกรรม 3 ลักษณะคือ (1) ส่วนประกอบที่ส่งเสริมบทบาท (2) ส่วนประกอบที่มีผลสำคัญต่อบทบาทและขาดมิได้ (3) ส่วนประกอบที่เป็นไปตามกฎหมาย

3. ทฤษฎีของโฮมันน์ (Homann's role theory, อ้างถึงใน สงวน สุทธิเลิศอรุณ 2535 : 56 – 57) ได้กล่าวว่า บุคคลจะเปลี่ยนบทบาทไปตามตำแหน่งเสมอ เช่นตอนกลางวันแสดงบทบาทสอนหนังสือเพราะมีตำแหน่งเป็นครูสอน ตอนเย็นแสดงบทบาทเรียนหนังสือ เพราะมีตำแหน่งเป็นนิสิตภาคสมทบ เป็นต้น

4. ทฤษฎีของพาร์สันส์ (Parson's role theory, อ้างถึงใน สงวน สุทธิเลิศอรุณ 2535 : 56 – 57) ได้กล่าวว่า ความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์ในสังคมทำให้มนุษย์ต้องเพิ่มบทบาทของตน เช่นบุคคลที่มีเพื่อนมาก ก็ต้องแสดงบทบาทมากขึ้นเป็นเงาตามตัว

5. ทฤษฎีของเมอร์ตัน (Merton's role theory, อ้างถึงใน พิงใจ กลีบน้อย. 2548 : 9) ได้กล่าวว่า บุคคลแต่ละคนจะต้องมีตำแหน่งและบทบาทควบคู่กัน ไปซึ่งไม่เหมือนกัน บทบาทหน้าที่ที่มากน้อยเพียงใดขึ้นอยู่กับทักษะของสังคมที่เขาสังกัดอยู่ตลอด จนลักษณะของบุคคลในสังคมนั้น

6. ทฤษฎีของกัสกิน (Guskin's role theory, อ้างถึงใน พิงใจ กลีบน้อย. 2548 : 9) ได้กล่าวว่า พฤติกรรมของบุคคลแต่ละคนคือผลที่ได้จากตำแหน่งทางสังคมของเขานั้นเอง และทฤษฎีบทบาทจัดเป็นข้อตกลงประการแรกที่สถาบันต่างๆ ในสังคมคาดหวังว่าบุคคลที่ได้รับตำแหน่งต่างๆ ควรปฏิบัติอย่างไรบ้าง

สัญญา สัญญาวิวัฒน์ (2536 : 134 -135) กล่าวว่า ทฤษฎีบทบาทแสดงถึงลักษณะสังคมมนุษย์และปัจเจกชน ซึ่งให้เห็นว่าบทบาทเชื่อมระหว่างสังคมและมนุษย์ มีบรรทัดฐานสังคมควบคุมพฤติกรรม เพื่อติดต่อสัมพันธ์กับผู้อื่นในสังคมลักษณะเป็นโครงข่าย (Network) สถานภาพและความคาดหวังจำนวนมาก

มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ (2541 : 65 -66) ได้เสนอแนวคิดเกี่ยวกับบทบาทไว้ 3 ด้านคือ

1. บทบาทในอุดมคติ (Ideal role) ได้แก่บทบาทที่กำหนดไว้ตามความคาดหวังของบุคคลทั่วไปในสังคมเพื่อเป็นแนวทางในการปฏิบัติเป็นแบบฉบับที่สมบูรณ์ ซึ่งผู้มีสถานภาพนั้นๆ ควรกระทำ ทั้งนี้อาจไม่มีใครทำตามก็ได้

2. บทบาทที่บุคคลเข้าใจหรือรับรู้ (Received role) เป็นบทบาทที่บุคคลคาดคิดด้วยตนเองว่าควรเป็นอย่างไร ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับทัศนคติ ค่านิยม บุคลิกภาพ และประสบการณ์ของแต่ละบุคคลด้วย

3. บทบาทที่แสดงออกจริง (Actual หรือ Enacted Role) เป็นการกระทำที่บุคคลปฏิบัติจริงๆ ขึ้นอยู่กับเหตุการณ์เฉพาะหน้าจึงทำให้การแสดงบทบาทแตกต่างกันไป

ศรีนยา จันทสุทธีบรร (2542 : 19) กล่าวว่า แนวคิดทฤษฎีบทบาท เป็นแนวคิดทางด้าน สังคมวิทยาและจิตวิทยาพฤติกรรมที่นำมาใช้ในการศึกษาบุคคลในฐานะที่เป็นสมาชิกของสังคม การมีปฏิสัมพันธ์และความเกี่ยวข้องกันทางสังคมจะมีผลต่อบทบาทที่บุคคลดำรงอยู่ บุคคลหนึ่งอาจ มีหลายบทบาทขึ้นกับสถานการณ์และสถานภาพบุคคลเป็นอยู่ในการแสดงพฤติกรรมได้เหมาะสม

สุมิธนา เมฆฉาย (2551 : 13) กล่าวว่า บทบาทเป็นการแสดงลักษณะสังคมมนุษย์ ควบคุม พฤติกรรมของมนุษย์ โดยมีตำแหน่งและสถานภาพเป็นผู้กำหนดบทบาท สามารถสังเกตเห็นได้และ ความคาดหวังที่บุคคลอื่นต้องการให้บุคคลในตำแหน่งแสดงพฤติกรรม

โคเฮิน (Cohen. 1979 : 35) ได้กล่าวถึงบทบาทไว้ดังนี้คือ การที่สังคมได้กำหนดเฉพาะเจาะจงให้เราปฏิบัติหน้าที่ตามบทบาทหนึ่งเรียกว่าบทบาทที่ถูกกำหนด (Prescribed role) ถึงแม้ว่า บุคคลจะไม่ได้ประพฤติหรือปฏิบัติตามบทบาทที่คาดหวัง โดยผู้อื่นเราก็มองรับว่าจะต้องปฏิบัติ ไปตามบทบาทที่สังคมกำหนดไว้ ส่วนบทบาทที่ปฏิบัติจริง (Enacted role) เป็นวิธีที่บุคคลได้แสดง หรือปฏิบัติออกมาจริงตามตำแหน่งของเขาความไม่ตรงกันของบทบาทหน้าที่ที่กำหนดกับบทบาท ที่ปฏิบัติจริง อาจมีสาเหตุมาจากบุคคลขาดความเข้าใจในส่วนของบทบาทที่ต้องการความไม่เห็น ด้วยหรือการไม่ลงรอยกับบทบาทที่ถูกกำหนดรวมทั้งบุคคลไม่มีความสามารถที่จะแสดงบทบาท นั้นได้อย่างมีประสิทธิภาพ

2. ความหมายของบทบาท

พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน (2539 : 602) ให้ความหมายของบทบาทไว้ว่า หมายถึง การทำตามหน้าที่ที่กำหนดไว้

รุ่งสวรรค์ วรรณสุทธิ (2541 : 14) ได้ให้แนวคิดเกี่ยวกับบทบาทว่า บทบาท หมายถึง พฤติกรรมที่สังคมคาดหวังจากตำแหน่ง หรืออีกนัยหนึ่งเป็นการปฏิบัติตามสิทธิและหน้าที่ของ ตำแหน่ง คือ ครูมีกรอบรมสั่งสอนให้เป็นคนดี

สรวงทิพย์ ภู่อุชฌณา (2541 : 22) กล่าวว่าบทบาท หมายถึง การแสดงออกหรือพฤติกรรมที่ บุคคลประพฤติปฏิบัติตามสิทธิหน้าที่ของสถานภาพที่ตนดำรงอยู่และตามความคาดหวังของสังคม หรือบุคคลอื่นซึ่งมีสิทธิเป็นตัวกำหนดบทบาทก็คือตำแหน่งหรือสถานภาพทางสังคมของบุคคลนั้น

ยนต์ ชุ่มจิต (2544 : 232) ได้กล่าวถึงบทบาทและหน้าที่ว่า คำว่าบทบาทนี้มักมีการใช้ควบ คู่ กับคำอีกคำหนึ่งคือคำว่า “หน้าที่” ซึ่งหมายถึงสิ่งที่ต้องทำให้เสร็จสิ้นสมบูรณ์ หากหลีกเลี่ยงละเลย แล้วจะก่อให้เกิดความเสียหายต่อตนเองและผู้อื่น ส่วนบทบาทนั้น หากปฏิบัติย่อหย่อนไปบ้าง ความเสียหายจะเกิดขึ้นน้อยกว่าการบกพร่องในหน้าที่ ดังนั้นคำว่าหน้าที่จึงหมายถึงภารกิจที่ต้องทำเมื่อ

บุคคลอยู่ในแต่ละสถานภาพโดยอาศัยหลัก คุณธรรม จริยธรรม กฎหมาย และความสำนึกในความถูกต้องเหมาะสม อย่างไรก็ตามคนทั่วไปมักกล่าวถึงบทบาทหน้าที่ที่รวมกันเสมอ

จำนง อดิวัฒนสิทธิ์ (2545 : 72) กล่าวว่า บทบาท หมายถึง ลักษณะเคลื่อนไหวของสถานภาพสังคม กำหนด สถานภาพให้บุคคลและบุคคลถือครองสถานภาพให้เกิดผลขึ้นมา บุคคลได้ชื่อว่ากำลังปฏิบัติบทบาทเป็นตัวกำหนดสิ่งที่เขาจะต้องทำสำหรับสังคม และสิ่งที่บุคคลคาดหวังจากสังคม

พິงใจ กลับน้อย (2548 : 8) กล่าวว่า บทบาท หมายถึง รูปแนวทางของการแสดงพฤติกรรม ความคิดเห็นและการปฏิบัติของบุคคลตามตำแหน่งหน้าที่ที่ได้รับจากสังคม เช่น แพทย์มีบทบาทในการรักษาผู้ป่วย ครูมีบทบาทหน้าที่ในการสั่งสอนให้ความรู้แก่นักเรียน ทหารมีบทบาทหน้าที่ในการป้องกันประเทศชาติ

กู๊ด (Good. 1959 : 471) ได้ให้ความหมายของบทบาทไว้ดังนี้

1. เป็นลักษณะของพฤติกรรมที่แสดงออกของแต่ละบุคคลภายในกลุ่มที่กำหนด
2. เป็นการแสดงพฤติกรรมตามหน้าที่ที่คาดหวัง หรือหน้าที่ที่บุคคลต้องกระทำให้บรรลุผลสำเร็จภายใต้สภาพแวดล้อมทางสังคมที่กำหนด

ยัง และ มาร์ค (Young & Mark. 1959 : 129) ให้ความหมายไว้ว่า บทบาทหน้าที่คือ ฐานะตำแหน่งเมื่อบุคคลหนึ่งได้ดำรงตำแหน่งใดสิ่งทีตามติดกับตำแหน่งนั้นก็คือ การมีเขาจะต้องมีการปะทะสังสรรค์กับตำแหน่งอื่นๆ ทั้งที่สูงกว่าและต่ำกว่าภายในกลุ่ม สิ่งทีตามมากับตำแหน่งอันเป็นเครื่องกำหนดสำหรับการดำรงตำแหน่งนั้นๆ เรียกว่า บทบาท นั้นเอง

ฮอยลี่ (Hoyle. 1969 : 36) กล่าวว่า บทบาทหมายถึง เป็นแบบแผนพฤติกรรมที่คล้ายกันของบุคคลที่ดำรงตำแหน่งเดียวกัน แสดงถึงแบบแผนที่สัมพันธ์กัน และขึ้นอยู่กับความคาดหวังของคนในสังคม บุคคลอื่นๆที่เป็นสมาชิกในสังคมเดียวกัน ต่างมีความคาดหวังในบทบาทซึ่งกันและกัน

ลีวินสัน (Levinson. 1971 : 11) ได้สรุปความหมายของบทบาทไว้ 3 ประการคือ

1. บทบาท หมายถึง ปทัสถาน (Norm) ความคาดหวัง ข้อห้าม ความรับผิดชอบซึ่งผูกพันอยู่กับตำแหน่งทางสังคมที่กำหนดให้ บทบาทตามความหมายนี้ คำนึงถึงตัวบุคคลน้อยที่สุด แต่มุ่งไปที่การชี้หน้าที่อันควรกระทำ
2. บทบาท หมายถึง ความคิดเห็นของบุคคลผู้ดำรงตำแหน่งเองที่จะคิด และทำ เมื่อดำรงตำแหน่งนั้นๆ
3. บทบาท หมายถึง การกระทำของบุคคลแต่ละคนที่มีจะกระทำโดยให้สัมพันธ์กับโครงสร้างของสังคม หรือจะกล่าวอีกนัยหนึ่งก็คือแนวทางอันบุคคลพึงกระทำเมื่อดำรงตำแหน่งนั้นๆ นั้นเอง

กรีน (Green. 1972 : 45) ได้อธิบายว่า บทบาท คือ คุณลักษณะที่ถูกต้องคาดคะเนว่าจะต้องมีอยู่ในตำแหน่งนั้นๆ กล่าวคือ บทบาทเป็นสิ่งที่กลุ่มคาดหวังว่าบุคคลจะต้องกระทำเมื่อดำรงตำแหน่งนั้นๆ

กิฟสัน และ คนอื่นๆ (Gibson and Others. 1988 : 292) กล่าวว่า บทบาท หมายถึง แบบแผนของพฤติกรรมที่ถูกต้องคาดหวังอย่างมีเหตุผลตามตำแหน่งที่กำหนดไว้ในหน่วยงาน

สรุป บทบาท หมายถึง พฤติกรรมที่บุคคล ประพฤติปฏิบัติ ที่ถูกต้องคาดหวังอย่างมีเหตุผล ไม่ที่จะเป็นการปฏิบัติตามสิทธิและตำแหน่งหน้าที่ที่ตนดำรงอยู่ หรือพฤติกรรมที่สังคมคาดหวังจากตำแหน่ง บทบาทเป็นตัวกำหนดสิ่งที่จะต้องทำสำหรับสังคมเพื่อให้บรรลุผลสำเร็จ ภายใต้สภาพแวดล้อมที่สังคมกำหนด

3. บทบาทหน้าที่และความสำคัญของครู

พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตโต.2538 : 50) ได้ให้ทัศนะว่า การทำหน้าที่ของครูต่อศิษย์ คือ ปฏิบัติต่อศิษย์โดยอนุเคราะห์ตามหลักธรรมเสมือนเป็นทิศเบื้องขวา ดังนี้

1. แนะนำฝึกอบรมให้เป็นคนดี
2. สอนให้เข้าใจแจ่มแจ้ง
3. สอนศิลปวิทยาให้สิ้นเชิง

4. ส่งเสริมยกย่องความดีงามความสามารถให้ปรากฏ

5. สร้างเครื่องคุ้มภัยในสารทิศ คือ สอนฝึกให้สามารถใช้วิชาเลี้ยงชีพและรู้จักดำรงรักษาดนในอันที่จะดำเนินชีวิตต่อไปด้วยดี

อมรา บุญช่วย และ เล็ก เรืองสินธ์ (2540 : 180) กล่าวถึงบทบาทหน้าที่ครูประกอบด้วย

1. จัดทำโครงการสอนให้สมบูรณ์ มีความชัดเจนทั้งจุดประสงค์ เนื้อหา และการวัดผล ประเมินผล

2. เตรียมการสอนในเนื้อหาวิชาตามหลักสูตร

3. จัดหาและเตรียมอุปกรณ์ให้ตรงตามวัตถุประสงค์การเรียนรู้

4. สอนอย่างมีลำดับขั้นตอนและมีการปรับปรุงการสอนอยู่เสมอ

5. ออกข้อสอบวัดผลทั้งกลางภาค ปลายภาค อย่างถูกต้องตามหลักเกณฑ์การวัดผล

6. เสียสละเวลาเพื่อการสอนเสริม ทบทวนให้การเรียนรู้ของนักเรียนสมบูรณ์ยิ่งขึ้น

7. ปฏิบัติงานอื่นๆ ตามที่ได้รับมอบหมายจากผู้บริหาร

พระมหาดิศร ธิรสีโล (2540 : 17 -18) ได้กล่าวถึงบทบาทหน้าที่ของครู ซึ่งสรุปได้ดังนี้

1. ทำการสอนและอบรมความรู้ สามัญหรือวิชาชีพตามหลักสูตร
2. ให้บริการด้านการศึกษา ส่งเสริมการเรียนการสอน
3. รับผิดชอบการปกครอง ดูแลความประพฤติ รักษาวินัยและสุขภาพการเรียน
4. ศึกษาค้นคว้า รวบรวมวิทยาการ และประสบการณ์ใหม่ๆ ในวิชาที่เกี่ยวข้อง
5. รู้จักใช้สื่อการเรียนการสอนและเครื่องมืออุปกรณ์ต่างๆ และวิธีเก็บรักษา
6. รักษาวินัย และประพฤติเป็นแบบอย่างที่ดีแก่นักเรียน
7. ติดต่อสัมพันธ์กับผู้ปกครอง เพื่อส่งเสริมการเรียนการสอนของเด็ก
8. ปฏิบัติงานในลักษณะเฉพาะ พิเศษ ประเภท และระดับการศึกษา
9. ปฏิบัติหน้าที่อื่นๆ ตามที่ได้รับมอบหมาย

พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตโต.2541 : 5 - 7) ได้กล่าวไว้ว่า บทบาทที่แท้จริงของครูมีอยู่ 2 อย่าง ที่ไม่มีสิ่งใดมาทำแทนได้ คือ

1. การทำให้คนเป็นคนดี โดยชี้นำชีวิตที่ดีงาม คือ การทำให้คนเป็นคนดี
2. การฝึกความเป็นนักเรียนหรือความเป็นนักศึกษา คือ สร้างคนให้เป็นผู้มีความสามารถที่

จะแสวงหาความรู้ และพัฒนาสติปัญญา

พิชัย ไชยสงคราม (2542 : 10 - 14) กล่าวว่า สังคมยุคใหม่มีความจำเป็นและเกิดความต้องการครูที่มีคุณภาพและศักยภาพ เข้ามาช่วยจัดระบบวิถีชีวิตทั้งทางวัฒนธรรมและเศรษฐกิจที่ต้องการสร้างคนในระดับต่างๆ ที่เหมาะสม บทบาทและความสำคัญของครูจึงเปลี่ยนแปลงไปจากเดิมอย่างเห็นได้ชัด ซึ่งพอสรุปได้ 4 ประการคือ

1. บทบาทและความสำคัญต่อการสร้างเยาวชน คือ

- 1.1 ครูต้องประพฤติตนให้เป็นแบบอย่างที่ดีและเป็นที่พักพิงของเด็กได้

- 1.2 ครูควรเป็นนักสงเคราะห์ นักจิตวิทยา เมื่อเด็กเกิดปัญหาจะได้สามารถช่วยเหลือและแก้ไขได้ทันที่

- 1.3 ครูจะต้องเป็นผู้ประสานระหว่างครอบครัว ชุมชนกับโรงเรียน เพื่อจะได้ร่วมแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นได้

- 1.4 ครูต้องเป็นผู้เสียสละ อุทิศเวลาทั้งร่างกาย แรงใจ และสติปัญญาเพื่อช่วยเหลือเด็ก

- 1.5 ครูต้องช่วยปกป้องเด็กโดยไม่เพิกเฉยต่อสิทธิเด็ก และให้การคุ้มครองเด็กอย่างเป็น

รูปธรรม

2. บทบาทและความสำคัญของครูในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์

2.1 ทรัพยากรมนุษย์ระดับแรงงานและงานกึ่งฝีมือ ครูพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ระดับนี้ให้มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ คือ เป็นสมาชิกที่ดีของมนุษยชาติ เป็นสมาชิกที่ดีของวงการอาชีพ และเป็นสมาชิกที่ดีของสังคม

2.2 ทรัพยากรมนุษย์ระดับช่างฝีมือ หรือระดับช่างเทคนิค เพื่อพัฒนาทักษะในการประกอบอาชีพ ซึ่งคุณลักษณะของแรงงานระดับนี้ต้องมีความรู้และทักษะเฉพาะด้านในอาชีพของตน รักการอ่านและรู้จักวิธีแสวงหาความรู้ที่เกี่ยวข้องกับอาชีพของตน รู้เท่าทันความเจริญทางวิทยาการและเทคโนโลยี รู้จักส่งเสริมและบริการอนามัยทั้งส่วนตนและชุมชน รู้จักอาชีพอนามัยที่เกี่ยวข้องกับอาชีพของตน รู้จักใช้แนวทางใหม่ๆ ในการปฏิบัติงาน เข้าใจสภาพของสังคมและการเปลี่ยนแปลงของสังคมทั้งในประเทศและโลก ตลอดจนรู้จักเข้าร่วมกิจกรรมสังคมต่างๆ

2.3 พัฒนาทรัพยากรมนุษย์ระดับวิชาชีพ การศึกษาวิชาชีพนั้นต้องอาศัยครูในสาขาวิชานั้นๆ เป็นผู้ถ่ายทอด วิชาชีพชั้นสูงทุกสาขาต่างต้องอาศัยพื้นฐานจากครูทั้งสิ้น และการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ในระดับนี้ทำให้ครูได้รับการเปรียบเทียบกับเป็นวิศวกรสังคมนั่นเอง

3. บทบาทและความสำคัญของครูในการรักษาชาติ

บทบาทของครูไทยในการส่งเสริมวัฒนธรรมของชาตินั้นสำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติได้เสนอวัฒนธรรมไทยให้ครูนำไปเป็นแนวทางในการจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมให้นักเรียนไว้ 11 ประการคือ

3.1 สถาบันชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ ครูให้ความรู้ความเข้าใจในเรื่องประวัติความเป็นมาของชาติไทย ปลุกฝังให้เกิดความรัก ความหวงแหน และกตัญญูรู้คุณบรรพบุรุษไทยที่ได้เสียสละเพื่อชาติ ปลุกฝังระบอบการปกครองแบบประชาธิปไตยที่มีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข ครูให้ความรู้เกี่ยวกับศาสนา และปลุกฝังให้ตระหนักถึงคุณค่า และปฏิบัติตามหลักธรรม ตลอดจนให้ตระหนักในพระมหากรุณาธิคุณของพระมหากษัตริย์

3.2 วิธีครอบครัวและชุมชน ครูสั่งสอนให้ตระหนักและเห็นความสำคัญของครอบครัวและชุมชนให้เข้าใจบทบาทและหน้าที่ในการเป็นสมาชิกที่ดีของครอบครัวและชุมชน

3.3 ขนบธรรมเนียมและประเพณีไทย ครูสั่งสอนให้ตระหนักว่า ขนบธรรมเนียมและประเพณีไทยเป็นสมบัติทางวัฒนธรรมที่มีคุณค่า ซึ่งมีความสัมพันธ์กับความเชื่อและค่านิยมเป็นสื่อเสริมสร้างความสามัคคีในสังคม โดยให้นักเรียนได้เข้าใจเกี่ยวกับเนื้อหาสาระและแก่นแท้ ของขนบธรรมเนียมประเพณีที่ถูกต้อง

3.4 ภาษาไทย ครูสั่งสอนให้ตระหนักว่าภาษาไทยเป็นเอกลักษณ์ที่สำคัญของชาติที่มีคุณค่าน่าภาคภูมิใจ ภาษาเป็นสิ่งบ่งบอกถึงความเป็นชาติอารยะ ครูต้องส่งเสริมให้นักเรียนเกิดความรักและใช้ภาษาไทยได้อย่างถูกต้อง รวมทั้งให้เข้าใจและเห็นความสำคัญของภาษาในฐานะที่เป็นเครื่องมือสืบทอดวัฒนธรรม

3.5 ระเบียบวินัย ครูสั่งสอนให้ตระหนักว่าความมีระเบียบวินัยของคนในสังคมนั้นเป็นพฤติกรรมที่แสดงออกทางด้านการควบคุมตนเอง ครูช่วยปลูกฝังจิตสำนึกและส่งเสริมให้ปฏิบัติตนให้มีระเบียบวินัยที่สอดคล้องกับวัฒนธรรมไทย

3.6 ค่านิยม คุณธรรมและจริยธรรม ครูสั่งสอนให้ตระหนักว่าค่านิยม คุณธรรมและจริยธรรมเป็นเครื่องมือยึดเหนี่ยวทางสังคมที่สำคัญ การปฏิบัติตามค่านิยมที่พึงประสงค์ของสังคม เช่น การยิ้มแย้มแจ่มใส การขอบคุณและขอโทษ การเอื้อเฟื้อและเผื่อแผ่ การประหยัดและออม การขยันรักความยุติธรรมและรักสงบ เห็นอกเห็นใจผู้ด้อยโอกาส ตลอดจนการเสียสละเพื่อส่วนรวม ค่านิยม คุณธรรมและจริยธรรม เหล่านี้นำไปสู่การมีคุณภาพชีวิตที่ดี

3.7 วิธีชีวิตและภูมิปัญญาไทย ครูสั่งสอนให้ตระหนักว่าคนไทยสามารถใช้ปัญญาแก้ปัญหาการดำรงชีวิตอย่างประสานสัมพันธ์กับธรรมชาติ ครูส่งเสริมให้นักเรียนภูมิใจการมีวิถีชีวิตตามกรอบวัฒนธรรมไทย ส่งเสริมการนำภูมิปัญญาไทยมาผสมผสานเพื่อพัฒนาแนวทางในการดำเนินชีวิต

3.8 การแต่งกายแบบไทย ครูสั่งสอนให้ตระหนักว่าการแต่งกายแบบไทยนั้น เป็นการบ่งบอกถึงความเป็นไทย ครูส่งเสริมให้นักเรียนแต่งกายเหมาะสมกับกาลเทศะ ประหยัด และสอดคล้องกับวิถีชีวิตไทย

3.9 ศิลปกรรมแบบไทย ครูสั่งสอนให้ตระหนักว่าศิลปกรรมเป็นการแสดงออกทางวัฒนธรรมในด้านความงามและความทราบซึ่งที่เป็นรูปธรรม ครูส่งเสริมให้รู้จักการอนุรักษ์ การสร้างสรรค์ และให้ความเข้าใจในคุณค่าหรือซาบซึ้งในศิลปกรรมไทย

3.10 วัฒนธรรมกับการท่องเที่ยว ครูสั่งสอนให้ตระหนักว่าวัฒนธรรมเป็นสิ่งจูงใจการท่องเที่ยวที่สำคัญประการหนึ่ง การท่องเที่ยวเพื่อสัมผัสวัฒนธรรมของท้องถิ่น เป็นการท่องเที่ยวที่มีคุณภาพ ครูส่งเสริมให้นักเรียนรู้จักการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ตลอดจนมารยาทในการท่องเที่ยว

3.11 วัฒนธรรมกับการพัฒนา ครูสั่งสอนให้ตระหนักว่าพื้นฐานการพัฒนาชาติบ้านเมืองที่สำคัญคือการพัฒนาคน การพัฒนาจิตใจคนเป็นการพัฒนาที่ต้องใช้มิติทางวัฒนธรรมอันเป็นการพัฒนาแบบยั่งยืน การพัฒนาโดยใช้พื้นฐานทางวัฒนธรรมเป็นการพัฒนาที่มีคุณภาพระหว่างความก้าวหน้ากับการอนุรักษ์

4. บทบาทและความสำคัญของครูในการเยียวยาสังคม

ในโลกที่สับสนวุ่นวายปัจจุบันนี้ มีบุคคลจำนวนมากที่ต้องเผชิญผลกระทบที่ตนไม่ได้เป็นผู้ก่อนขึ้น เช่น เด็กพิการต่างๆทั้งทางกายและทางจิตใจ หรือเด็กที่ติดเชื่อเอดส์ เด็กเหล่านี้เป็นผลผลิตของสังคมเช่นกัน หากไม่มีโรงเรียนการศึกษาพิเศษให้กักขังเป็นภาระแก่พ่อแม่ผู้ปกครองอย่างยิ่ง ครูในโรงเรียนเหล่านั้นช่วยให้เด็กพิการสามารถช่วยเหลือตนเองได้ก็เป็นการช่วยสังคมอย่างมาก นอกจากบรรดาผู้หลงผิดที่ต้องโทษทั้งในสถานพินิจและในเรือนจำ ในปัจจุบันก็มีครูเข้าไปให้การศึกษาย่างทั่วถึง บุคคลเหล่านี้เมื่อพ้นโทษออกมา ก็ย่อมดีกว่าไม่ได้รับการขัดเกลาเลย ครูจึงได้ชื่อว่าเป็นผู้เยียวยาสังคมอีกด้วย

พุทธทาสภิกขุ (อ้างถึงใน คำรง ประเสริฐกุล. 2542 : 19) ได้กล่าวถึงบทบาทของครูไว้ดังนี้

1. บทบาทในการเป็นผู้นำทางวิญญาณแก่บุคคลและสังคม คือ สอนให้รู้ความรอดที่แท้ จริต สอนให้รู้จักหน้าที่ที่แท้จริง และสอนให้รู้จักความสุขที่แท้จริง
2. บทบาทในการเป็นผู้สร้างโลก คือ สร้างบุคคลให้มีจิตใจสูง มีพรหมวิหาร 4 และhiri โอตตัปปะ

3. บทบาทในการสร้างความอยู่รอดของสังคม โดยการให้การศึกษที่สมบูรณ์แก่ศิษย์ คือ ให้มีความรู้ทางโลก ทางธรรม และรู้จักทำประโยชน์ให้กับตนเองและสังคม

ม.ร.ว.คึกฤทธิ์ ปราโมช (อ้างถึงใน คำรง ประเสริฐกุล. 2542 : 20) ได้กล่าวถึงบทบาทของครูในสังคมไทย สรุปได้ดังนี้

1. ครูในฐานะแม่พิมพ์ คือ ต้องทำตัวให้เป็นแบบอย่างที่ดีให้แก่ศิษย์
2. ครูในฐานะที่เป็นผู้รอบรู้ คือ ครูต้องมีความสามารถในการถ่ายทอดความรู้แก่ศิษย์ ทำให้ศิษย์สามารถนำความรู้ไปใช้ให้เกิดประโยชน์ได้
3. ครูในฐานะปูชนียบุคคล ครูต้องเป็นผู้ที่สังคมยกย่อง มีความรู้ดี มีคุณธรรม ควรแก่การเคารพนับถือ

คำหมาน คนโต (2543 : 57 - 93) ได้กล่าวถึงผู้เป็นครูว่ามีบทบาทหน้าที่อยู่ 2 ส่วนคือ

1. ส่วนที่เป็นการปฏิบัติตน ได้แก่ การประพฤติปฏิบัติตนตามกฎหมาย กฎเกณฑ์ของสังคม ระเบียบประเพณีและวัฒนธรรมอันดีงาม และการปฏิบัติตนตามจรรยาบรรณแห่งวิชาชีพ
2. ส่วนที่เป็นการปฏิบัติงาน ได้แก่ การทำงานอันเป็นหน้าที่ของผู้ที่เป็นครู ซึ่งเป็นส่วนสำคัญที่ครูและบุคลากรทางการศึกษาต้องเข้าใจและปฏิบัติได้ถูกต้อง

ประสิทธิ์ คันสกุล (2546 : 17) กล่าวว่า บทบาทที่ดีของครูควรเป็นดังนี้ คือ

1. บทบาทในด้านการเป็นแม่พิมพ์ที่ดีทั้งด้านความรู้ และความประพฤติ การพัฒนาตนเอง การให้การอบรมสั่งสอนและพัฒนาเยาวชนให้เป็นคนดี มีความรู้ มีความสามารถที่หลากหลาย มีระเบียบวินัย มีคุณธรรมจริยธรรม

2. บทบาทในการส่งเสริม ช่วยเหลือ ให้คำปรึกษา แนะนำในการแสวงหาความรู้ของผู้เรียน

3. บทบาทในการร่วมกิจกรรมเพื่อพัฒนาชุมชน การเมือง การปกครองสังคมและเศรษฐกิจ

บิลเกตส์ (Bill Gates. 1995 : 286) กล่าวว่า บทบาทที่ยิ่งใหญ่ของครูที่จะทำให้การเรียนการสอนมีความสุขสนุกสนานมากขึ้น คือ

บทบาทที่ 1 ทำหน้าที่เหมือนผู้ฝึกที่คอยให้ความช่วยเหลือให้คำแนะนำ

บทบาทที่ 2 ให้ความสนิทสนมเป็นเพื่อนกับผู้เรียน

บทบาทที่ 3 เป็นทางออกที่สร้างสรรค์ให้กับเด็ก

บทบาทที่ 4 เป็นสะพานการสื่อสารที่คอยเชื่อมโยงระหว่างเด็กกับโลก

สรุป บทบาทหน้าที่และความสำคัญของครู หมายถึง นักเรียนจะมีความรู้ที่ดี อนาคตที่ดี ได้ต่อเมื่อมีครูที่ดี ครูที่สามารถ แนะนำฝึกอบรมให้นักเรียนเป็นคนดี สอนให้เข้าใจแจ่มแจ้ง สามารถสอนนักเรียนให้ดำรงชีพและดำรงตนให้ดำเนินชีวิตได้ด้วยดี ครูต้องเก่ง และรับผิดชอบในการสอน ไม่ว่าจะเป็นการเตรียมการสอนให้ตรงตามหลักสูตร การเตรียมสื่อการเรียนการสอนและเครื่องมืออุปกรณ์ต่างๆ การเสียสละเวลาเพื่อการสอนเสริมหรือทบทวน การปรับปรุงการสอนอยู่เสมอ การให้บริการด้านการศึกษา ส่วนด้านตัวครูเองนั้น ต้องเป็นผู้รักการศึกษาหาความรู้ เพื่อนำวิชาการใหม่ๆ และประสบการณ์ใหม่มาสอน รักษาวินัย และประพฤติตนเป็นแบบอย่างที่ดีกับนักเรียน ติดต่อสัมพันธ์กับผู้ปกครอง เพื่อส่งเสริมการเรียนการสอนของนักเรียน ครูต้องเป็นผู้เสียสละ ครูต้องเป็นผู้ที่สังคมยกย่อง มีความรู้ที่ดี มีคุณธรรม ควรค่าแก่การเคารพนับถือ และการปฏิบัติตามจรรยาบรรณแห่งวิชาชีพ

บทบาทครูที่ส่งผลต่อการตัดสินใจในการส่งบุตรหลานเข้าเรียน

1. บทบาทด้านการศึกษาหาความรู้ของครู

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2452 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่2) พ.ศ.2545

มาตรา 9 (4) มีหลักการส่งเสริมมาตรฐานวิชาชีพครู คุณาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษา และการพัฒนาครู คุณาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษาอย่างต่อเนื่อง

มาตรา 52 ให้กระทรวงส่งเสริมให้มีระบบ กระบวนการผลิตการพัฒนาครู คณาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษาให้มีคุณภาพ และมาตรฐานที่เหมาะสมกับการเป็นวิชาชีพชั้นสูง โดยการกำกับและประสานให้สถาบันที่ทำหน้าที่ผลิตและพัฒนาครู คณาจารย์ รวมทั้งบุคลากรทางการศึกษา ให้มีความพร้อมและมีความเข้มแข็งในการเตรียมบุคลากรใหม่ และการพัฒนาบุคลากรประจำการอย่างต่อเนื่อง

มาตรา 53 (2) ให้ครู ผู้บริหารสถานศึกษา ผู้บริหารการศึกษา และบุคลากรทางการศึกษาอื่น ทั้งของรัฐและเอกชนต้องมีใบอนุญาตประกอบวิชาชีพตามที่กฎหมายกำหนด

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (2548 : 6) มาตรฐานที่ 2 ตัวบ่งชี้ 2.2 มีการพัฒนาผู้บริหาร ครู คณาจารย์และบุคลากรทางการศึกษา อย่างเป็นระบบและมีคุณภาพ

1. ผู้บริหาร ครู คณาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษาได้รับการพัฒนาอย่างเป็นระบบต่อเนื่อง เพื่อสร้างความเข้มแข็งทางวิชาการ และวิชาชีพ

2. ผู้บริหาร ครู คณาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษามีคุณธรรม มีความพึงพอใจในการทำงาน และผูกพันกับงาน มีอัตราการออกจากงานและอัตราความผิดทางวินัยลดลง

3. มีแนวโน้มในการรวมตัวจัดตั้งองค์กรอิสระเพื่อสร้างเกณฑ์มาตรฐานเฉพาะกลุ่ม และติดตามการดำเนินงานของบุคลากรและสถานศึกษา ตลอดจนการตั้งสมรรถนะความรู้ที่หลากหลาย

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน (2541 : 33-47) ปีที่ 3 เกณฑ์ที่ 2 ครูผู้สอนทุกคนมีความรู้ ความสามารถ และคุณภาพเหมาะสมกับอาชีพ ครูประกอบด้วย 3 ตัวชี้คุณภาพ ได้แก่

1. มีวุฒิ ความรู้ ความสามารถ สอดคล้องและเพียงพอกับสาขาวิชาที่สอน

2. ปฏิบัติตนสอดคล้องกับจรรยาบรรณวิชาชีพครู

3. มีความมุ่งมั่นต่อการพัฒนาตนเอง ผู้เกณฑ์มาตรฐานวิชาชีพครู

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2543 : 63) มาตรฐานการศึกษาเพื่อการประเมินคุณภาพภายนอก

มาตรฐานที่ 23 ครูมีความสามารถในการแสวงหาความรู้ คិวิเคราะห์ และสร้างองค์ความรู้ เพื่อพัฒนาการเรียนการสอน

มาตรฐานที่ 24 ครูมีคุณวุฒิ ความรู้ ความสามารถ ตรงกับงานที่รับผิดชอบ

โกวิท ประมวลฤกษ์ (2541 : 1) กล่าวว่า ความสามารถของครูเป็นตัวแปรสำคัญที่จะนำไปทำนาย หรือคาดหมายคุณภาพของนักเรียนได้โดยตรง ครูที่มีความสามารถสูงย่อมชำนาญในการ จัดกิจกรรมให้นักเรียนลงมือทำ อันนำไปสู่ผลการเรียนที่แท้จริง แต่ถ้าครูมีความสามารถต่ำ ก็เป็นเพียงแค่ผู้บอกความรู้ นักเรียนก็เกิดแต่ความรู้ความจำ คอยฟังคำบอกจากครู ตัดสินใจเองไม่เป็น นำไปสู่คุณภาพประชากรที่ไม่เป็นผู้ผลิตงาน

สรุป บทบาทด้านการศึกษาค้นคว้าความรู้ของครู หมายถึง วิธีการดำเนินงานของครูในสถานศึกษาเอกชนเกี่ยวกับการใฝ่หาความรู้ เพื่อให้ครูมีความสามารถในการแสวงหาความรู้ ถัดวิเคราะห์ และสร้างองค์ความรู้ เพื่อพัฒนาการเรียนการสอน มีความรู้ความสามารถทันต่อยุค ทันต่อเหตุการณ์ปัจจุบัน และมีความรู้ใหม่ๆ อยู่เสมอ เป็นการพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง รวมถึงการสอนตรงตามวุฒิการศึกษาที่จบมา และมีความสามารถที่เป็นที่ยอมรับต่างๆ

2. บทบาทด้านการเรียนการสอน

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่2) พ.ศ.2545 ได้กำหนดแนวทางการจัดการศึกษาไว้ใน หมวด 1 มาตราที่ 6, 7, 8 และ หมวด 4 มาตราที่ 22, 23, 24, และ 26 ดังนี้

มาตรา 6 การจัดการศึกษาต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้ และคุณธรรม มีจริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถ อยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข

มาตรา 7 ในกระบวนการเรียนรู้ต้องมุ่งปลูกฝังจิตสำนึกที่ถูกต้องเกี่ยวกับการเมืองการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข รู้จักรักษาและส่งเสริมสิทธิหน้าที่ เสรีภาพ ความเคารพกฎหมาย ความเสมอภาค และศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ มีความภาคภูมิใจในความ เป็นไทย รู้จักรักษาผลประโยชน์ส่วนรวมและของประเทศชาติ รวมทั้งส่งเสริมศาสนา ศิลปะวัฒนธรรมของชาติ การกีฬา ภูมิปัญญาท้องถิ่น ภูมิปัญญาไทย และความรู้อันเป็นสากล ตลอดจนอนุรักษ์ทรัพยากร ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม มีความสามารถในการประกอบอาชีพ รู้จักพึ่งตนเอง มีความริเริ่มสร้างสรรค์ ใฝ่รู้ และเรียนรู้ด้วยตนเองอย่างต่อเนื่อง

มาตรา 8 การจัดการศึกษาให้ยึดหลักดังนี้

- (1) เป็นการศึกษาตลอดชีวิตสำหรับประชาชน
- (2) ให้สังคมมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา
- (3) การพัฒนาสาระและกระบวนการเรียนรู้ให้เป็นไปอย่างต่อเนื่อง

มาตรา 22 การจัดการศึกษาต้องยึดหลักว่าผู้เรียนทุกคนมีความสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้ และถือว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด กระบวนการจัดการศึกษาต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตามธรรมชาติและเต็มศักยภาพ

มาตรา 23 การจัดการศึกษา ทั้งการศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย ต้องเน้นความสำคัญทั้งความรู้ คุณธรรม กระบวนการเรียนรู้ และบูรณาการตามความเหมาะสมของแต่ละระดับการศึกษาในเรื่องต่อไปนี้

(1) ความรู้เรื่องเกี่ยวกับตนเอง และความสัมพันธ์ของตนเองกับสังคม ได้แก่ ครอบครัว ชุมชน ชาติ และสังคมโลก รวมถึงความรู้เกี่ยวกับประวัติศาสตร์ความเป็นมาของสังคมไทยและระบบการเมือง การปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข

(2) ความรู้และทักษะด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี รวมทั้งความรู้ความเข้าใจและประสบการณ์เรื่องการจัดการ การบำรุงรักษาและการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างสมดุลยั่งยืน

(3) ความรู้เกี่ยวกับศาสนา ศิลปะ วัฒนธรรม การกีฬา ภูมิปัญญาไทย และการประยุกต์ใช้ภูมิปัญญา

(4) ความรู้ และทักษะด้านคณิตศาสตร์ และด้านภาษา เน้นการใช้ภาษาไทยอย่างถูกต้อง

(5) ความรู้ และทักษะในการประกอบอาชีพ และการดำรงชีวิตอย่างมีความสุข
มาตรา ๒๔ การจัดกระบวนการเรียนรู้ ให้สถานศึกษาและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องดำเนินการ ดังต่อไปนี้

(1) จัดเนื้อหาสาระและกิจกรรมให้สอดคล้องกับความสนใจและความถนัดของผู้เรียน โดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล

(2) ฝึกทักษะ กระบวนการคิด การจัดการ การเผชิญสถานการณ์ และการประยุกต์ความรู้มาใช้เพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหา

(3) จัดกิจกรรมให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากประสบการณ์จริง ฝึกการปฏิบัติให้ทำได้ คิดเป็นและทำเป็น รักการอ่าน และเกิดการใฝ่รู้อย่างต่อเนื่อง

(4) จัดการเรียนการสอนโดยผสมผสานสาระความรู้ด้านต่าง ๆ อย่างได้สัดส่วนสมดุลกัน รวมทั้งปลูกฝังคุณธรรม ค่านิยมที่ดีงาม และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ไว้ในทุกวิชา

(5) ส่งเสริมสนับสนุนให้ผู้สอนสามารถจัดบรรยากาศ สภาพแวดล้อม สื่อการเรียน และอำนวยความสะดวกเพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ และมีความรอบรู้ รวมทั้งสามารถใช้การวิจัยเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการเรียนรู้ ทั้งนี้ ผู้สอนและผู้เรียนอาจเรียนรู้ไปพร้อมกันจากสื่อการเรียนการสอนและแหล่งวิทยาการประเภทต่างๆ

(6) จัดการเรียนรู้ให้เกิดขึ้นได้ทุกเวลาทุกสถานที่ มีการประสานความร่วมมือกับบิดามารดา ผู้ปกครอง และบุคคลในชุมชนทุกฝ่าย เพื่อร่วมกันพัฒนาผู้เรียนตามศักยภาพ

มาตรา ๒๖ ให้สถานศึกษาจัดการประเมินผู้เรียนโดยพิจารณาจากพัฒนาการของผู้เรียน ความประพฤติ การสังเกตพฤติกรรมการเรียน การร่วมกิจกรรมและการทดสอบควบคู่ไปในกระบวนการเรียนการสอนตามความเหมาะสมของแต่ละระดับและรูปแบบการศึกษา

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน (2541 : 37-38). ปัจจัยที่ 2 การเรียนการสอนเป็นหัวใจสำคัญในการดำเนินงานของโรงเรียนไปสู่จุดหมายที่ต้องการ เป็นงานที่เกี่ยวข้องกับหลักสูตร สื่อการสอน การจัดการเรียนการสอน การวัดและการประเมินผล เพื่อให้บรรลุตามจุดหมายของการศึกษา กระบวนการเรียนการสอน หมายถึง กระบวนการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ตามจุดหมายของหลักสูตร โดยกำหนดไว้ 3 เกณฑ์ ดังนี้

เกณฑ์ที่ 1 ศึกษาและพัฒนาหลักสูตรให้มีความยืดหยุ่น ทันสมัยและสอดคล้องกับความต้องการของสังคม ท้องถิ่นและผู้เรียน ประกอบด้วย 3 ตัวบ่งชี้คุณภาพ ได้แก่

1. มีการวิเคราะห์หลักสูตรและวางแผนการสอนให้สอดคล้องกับสภาพของชุมชน โรงเรียน และผู้เรียน

2. มีการเตรียมการสอนให้สอดคล้องกับหลักสูตร

3. มีการประเมินผลการใช้หลักสูตรที่สร้างหรือปรับปรุง และนำผลการประเมินไปใช้

เกณฑ์ที่ 2 จัดกิจกรรมการเรียนการสอนเป็นไปตามหลักสูตรอย่างมีประสิทธิภาพ ประกอบด้วย 4 ตัวบ่งชี้คุณภาพ ได้แก่

1. มีการวิเคราะห์สภาพผู้เรียนเป็นรายบุคคลและรายกลุ่ม

2. มีการใช้เทคนิคการสอนอย่างหลากหลาย โดยเน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง

3. มีการใช้เครื่องมืออุปกรณ์ สื่อ และเทคโนโลยีอย่างเหมาะสม เพียงพอ และปลอดภัย

4. มีการนิเทศการสอนอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง

เกณฑ์ที่ 3 ดำเนินการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ ถูกต้องตามระเบียบ หรือหลักการวัดและประเมินผล ประกอบด้วย 3 ตัวบ่งชี้คุณภาพ ได้แก่

1. มีเอกสารหลักฐานการวัดและประเมินผลที่ถูกต้องครบถ้วน และเป็นปัจจุบัน

2. มีการประเมินผลในสภาพจริงของผู้เรียน เพื่อให้เห็นความก้าวหน้า พัฒนาการของผู้เรียน

3. มีการวัดผลการประเมินผลเป็นระยะๆ และนำผลการประเมินไปใช้ประโยชน์ในการพัฒนา ปรับปรุงการเรียนการสอนอย่างต่อเนื่อง

สนอง เครื่องมาก (2537 : 175-177) ได้สรุปกระบวนการบริหารการเรียนการสอนไว้ 3 ขั้นตอน ได้แก่

1. การเตรียมการ คือ การจัดประชุมคณะกรรมการสถานศึกษา เพื่อขอความคิดเห็นงานในรอบปีที่แล้ว การขอความคิดเห็นเกี่ยวกับการดำเนินงานในปีต่อไป และจัดตั้งคณะกรรมการเพื่อมอบหมายงานที่จะปฏิบัติ

2. จัดประชุมคณะครูหรือผู้ที่เกี่ยวข้องเพื่อรับทราบข้อมูล ร่วมกันหาแนวทางการปฏิบัติงาน กำหนดวัตถุประสงค์ เป้าหมาย และรายละเอียดของแผนการดำเนินการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน งาน หรือ โครงการ

3. การเสนอแผนงานเพื่อขอความเห็นชอบ คือ ผู้บริหารสถานศึกษาต้องนำแผนซึ่งจัดทำเรียบร้อยแล้ว เสนอต่อคณะกรรมการสถานศึกษาเพื่อพิจารณาให้ความเห็นชอบในการดำเนินงานตามแผน

นิรมล ศตวุฒิ และคนอื่นๆ (2540 : 103 - 110) กล่าวถึง การเรียนการสอนที่จะเป็นไปอย่างราบรื่น ครูผู้สอนควรดำเนินการสอนตามลำดับขั้นตอนสำคัญๆ ซึ่ง Gagne กล่าวถึงการเรียนการสอนที่มีประสิทธิภาพนั้น จะมีลำดับขั้นตอนที่สำคัญๆ ดังนี้คือ

1. สร้างความเข้าใจ คือ ทำให้ผู้เรียนสนใจในบทเรียน
  2. แจ้งจุดประสงค์ของบทเรียน ให้ผู้เรียนได้ทราบล่วงหน้าว่า เรียนเรื่องนี้แล้วผู้เรียนจะทำอะไรได้
  3. กระตุ้นให้ผู้เรียนระลึกถึงพื้นฐานความรู้ที่จะนำมาใช้เป็นการทบทวนความรู้ที่ผู้เรียนมีอยู่แล้ว เพื่อเตรียมให้ผู้เรียนเกิดความพร้อมที่จะเรียนบทเรียนใหม่ และสามารถนำความรู้เดิมมาสัมพันธ์กับความรู้ใหม่ได้
  4. เสนอบทเรียนใหม่โดยใช้สื่อกระตุ้น เป็นการเริ่มกิจกรรมของบทเรียนใหม่โดยใช้สื่อการเรียนการสอนช่วย ซึ่งอาจจะเป็นเอกสาร วัสดุ อุปกรณ์ หรือกิจกรรมก็ได้
  5. ให้แนวการเรียนรู้ โดยแนะแนวทางให้ผู้เรียนทำกิจกรรมด้วยตนเอง แนะนำวิธีการและแหล่งค้นคว้า
  6. ให้ผู้เรียนลงมือปฏิบัติ หรือแสดงพฤติกรรม เช่น พูด เขียน อภิปราย เป็นต้น
  7. ให้ข้อมูลป้อนกลับ คือครูแจ้งผลการทำกิจกรรม หรือผลการแสดงพฤติกรรมว่าถูกหรือผิด ควรปรับปรุงอย่างไร
  8. ประเมินผลหลังการปฏิบัติ คือการประเมินผลพฤติกรรมว่าบรรลุจุดประสงค์หรือไม่ โดยใช้เครื่องมือการวัดผล เช่น สังเกต ตรวจสอบ ติดตามพฤติกรรม เป็นต้น
  9. เพิ่มการจำ และการถ่ายโอนการเรียนรู้ คือ การสรุป ทบทวนเนื้อหาบทเรียนที่เรียนมาแล้ว ให้ผู้เรียนนำการเรียนรู้ที่ได้จากบทเรียนไปใช้ในสถานการณ์อื่นๆ โดยครูอาจยกตัวอย่างสถานการณ์และลองให้ผู้เรียนทำกิจกรรมที่นำความรู้ที่เรียนมาแล้ว ไปใช้ในสถานการณ์ใหม่
- ปัญญา ทรงเสรี (2543 : 12) กล่าวไว้ว่า โรงเรียนที่ดี ที่ผู้ปกครองจะเลือกส่งบุตรหลานเข้ารับการศึกษา จะเป็นโรงเรียนที่จัดองค์กร และสภาพทั่วไปดังนี้ ด้านบุคลากร ครู อาจารย์ จะต้องเป็นผู้มีความคิดทันสมัย ก้าวทันเหตุการณ์ ใช้สื่อและอุปกรณ์ได้อย่างเหมาะสม

สุทธิพร คล้ายเมืองปัก (2543 : 31 - 35) ได้ให้ทัศนะว่าครูในยุคที่มีการปฏิรูปกระบวนการเรียนรู้ควรปรับเปลี่ยนบทบาทในการจัดการกิจกรรมการเรียนการสอน ดังนี้

1. ให้มีการใช้สื่อหรือเครื่องมือเพื่อเสริมการเรียนรู้ที่หลากหลาย
2. วางแผนการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน สำหรับผู้เรียนแต่ละคน โดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล
3. พัฒนาตนเอง (Self development) เพื่อให้มีวิสัยทัศน์ (Vision) ที่กว้างไกล โดยเฉพาะสื่อเทคโนโลยีและรูปแบบการสอนยุคใหม่
4. เปลี่ยนจากผู้สอนมาเป็นผู้จัดประสบการณ์ในการเรียนรู้
5. ให้ผู้เรียนมีอิสระในการเรียนรู้ ทั้งด้านความคิด จิตใจ การแสดงออกในกรอบความถูกต้อง และให้ผู้เรียนปฏิบัติกิจกรรมที่หลากหลาย
6. ใช้วิธีการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่หลากหลายไม่ยึดติดกับวิธีหนึ่งวิธีใด เพราะไม่มีการสอนวิธีเดียววิธีใดที่ดีที่สุดในโลก
7. เป็นผู้ประเมิน (Evaluator) มีครูและผู้เรียนเป็นผู้รับผิดชอบในการสร้างเกณฑ์การประเมินร่วมกัน

ชนาธิป พรกุล (2544 : 6) กล่าวถึง บทบาทของครูในการรับผิดชอบการเรียนรู้ของผู้เรียน ดังนี้

1. ก่อนสอน ทำการวางแผน เตรียมการ เลือกกิจกรรมการเรียนรู้
2. ขณะสอน ทำหน้าที่ผู้อำนวยความสะดวก (Facilitator) จัดการ แนะนำ สังเกต ช่วยเหลือ เสริมแรง และให้ข้อมูลย้อนกลับ
3. หลังสอน ทำหน้าที่ประเมินผลการเรียนรู้ของผู้เรียน เพื่อใช้ในการวางแผนต่อไป หรือ ตัดสินคุณภาพของผู้เรียน

ทักษิณ อารยะจารุ (2548 : 32) กล่าวว่า การจัดการเรียนการสอน หมายถึง ความพยายามของคนหนึ่ง หรือหลายคน ที่จะจัดกิจกรรมในรูปแบบต่างๆ เพื่อให้บุคคลหนึ่งหรือหลายคนเกิดการเรียนรู้ โดยผู้จัดต้องเป็นผู้ช่วยเหลือ ส่งเสริม และสนับสนุนให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ และมุ่งปลูกฝังด้านปัญญา พัฒนาการคิดของผู้เรียนให้มีความสามารถในการคิดสร้างสรรค์ คิดอย่างมีวิจารณญาณ พัฒนาความสามารถทางอารมณ์ สามารถแก้ไขปัญหาได้อย่างเหมาะสม

มิลล์เลอร์ และ โรส (Miller and Ross. 1989 : 10) ได้กล่าวว่า ต้องอาศัยการให้ความร่วมมือของครูในการพัฒนาการสอน สื่อการสอน และพัฒนาวิธีการประเมินผล โดยเสนอคำแนะนำดังต่อไปนี้

1. การเป็นมิตร (Be Friendly)

ครูผู้สอนที่มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี เป็นมิตรกับผู้เรียนและเพื่อร่วมงาน จะทำงานเข้ากันได้ดี เช่น เมื่อพบปะกับผู้เรียน หรือเพื่อนร่วมงานก็ยิ้มทักทาย ครูควรสร้างความสัมพันธ์ที่ดี และจริงใจกับผู้ร่วมงานและผู้เรียน

2. การร่วมมือในการทำงาน (Cooperate)

การร่วมมือกันในการทำงานของผู้สอน เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดกับผู้เรียนนั้น เป็นสิ่งสำคัญในการเรียนการสอน นอกจากนี้ ครูควรชี้แจงถึงบทบาทหน้าที่นอกเหนือจากการสอนกับผู้บริหาร เพื่อให้เข้าใจการทำงานของครูได้ชัดเจนขึ้น ถ้าหากเข้าใจบทบาทหน้าที่แล้วก็จะทำให้การทำงานเป็นไปอย่างราบรื่น

3. การให้ความร่วมมือในการทำกิจกรรมเพื่อสังคม (Take part in social activities)

ครูผู้สอนควรเข้าร่วมกิจกรรมนันทนาการ และกิจกรรมเพื่อสังคมของกลุ่ม การร่วมกิจกรรมกับผู้ร่วมงานอื่นๆ นอกเหนือจากเรื่องการเรียนการสอน จะก่อให้เกิดความสามัคคีปรองดองกัน

4. การยกย่องชื่นชมผู้อื่น (Compliment achievement of others)

ครูผู้สอนควรรู้จักยกย่องชื่นชม เมื่อเพื่อนร่วมงานทำงานสำเร็จ ด้วยความจริงใจ ควรหลีกเลี่ยงการกล่าวโทษเมื่อมีข้อผิดพลาดเกิดขึ้น

5. การรู้จักกาลเทศะและคำนึงถึงจิตใจผู้อื่น (Use tact and consideration)

ครูผู้สอนควรรู้จักการคำนึงถึงความรู้สึกของผู้อื่น และหลีกเลี่ยงการพูดทำให้ผู้อื่นเกิดความอายและกล่าวโทษ วิชาทฤษฎีจิตวิทยา วิจารณ์ผู้อื่น วิธีการที่ดีที่สุดคือ ต้องรู้จักคิดก่อนที่จะกล่าวอะไรออกมา

6. การรักษาบุคลิกภาพ (Maintain good personal)

ครูผู้สอนควรรักษาบุคลิกภาพตนเอง โดยแต่งตัวสะอาด ประณีต เพราะครูเป็นผู้ที่อยู่ในอาชีพที่เป็นแบบอย่างให้กับผู้เรียน ดังนั้น บุคลิกภาพที่ดีจึงเป็นสิ่งสำคัญสำหรับครู

7. การเป็นผู้ที่ได้รับการยอมรับในสาขาอาชีพ (Be a professional)

ครูผู้สอนถือว่าเป็นผู้ที่มีการศึกษา ควรเป็นผู้ที่มีจริยธรรม และนอกจากนี้ควรเป็นผู้ที่ใฝ่รู้ รู้จักพินิจพิจารณา ใจเย็น ปราศจากอคติ มีความอดทนยุติธรรม ไม่เกียจคร้านในการแสวงหาความรู้

8. ความสัมพันธ์ระหว่างครูผู้สอนและผู้เรียน (Your relationship with your students)

ในกระบวนการเรียนการสอน ความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างครูผู้สอนและผู้เรียน ถือว่ามีความสำคัญมากเนื่องจากจะทำให้เกิดความร่วมมือที่ดีในการเรียนการสอน ซึ่งจะทำให้การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนประสบความสำเร็จได้ง่ายที่สุด

สรุป บทบาทด้านการเรียนการสอน หมายถึง วิธีการดำเนินงานของครูในสถานศึกษา เอกชน เกี่ยวกับการเรียนการสอน ได้แก่ การวิเคราะห์หลักสูตร การวางแผนและการเตรียมการสอน การส่งเสริมกระบวนการคิด วิเคราะห์ การแก้ไขปัญหา การเอาใจใส่นักเรียนเป็นรายบุคคลและกลุ่ม การใช้และการพัฒนาสื่อการสอน การประเมินผลการศึกษา เพื่อให้ นักเรียนเกิดการพัฒนาศึกษา เรียนรู้

3. บทบาทด้านคุณธรรมจริยธรรม

พระธรรมญาณมุนี (2530 : 24 - 30) ได้กล่าวถึงคุณธรรมของครูว่า คุณธรรมที่จำเป็นของครู มี 4 ประการ คือ

1. ความรักงานและหน้าที่
2. ความมีวินัย
3. ความรู้จักเด็ก รู้จักผู้ใหญ่
4. ความจริงใจและบริสุทธิ์ใจต่อหน้าที่

พระธรรมปิฎก (2541 : 48) ได้กล่าวถึงความหมายของคุณธรรมจริยธรรม หมายถึง การปฏิบัติต่อสิ่งทั้งหลายในการดำเนินชีวิตที่ถูกต้องดีงาม

พระเมธีธรรมาภรณ์ (2542 : 2) กล่าวว่า ครูที่มีคุณลักษณะที่ดีนั้นต้องมีคุณธรรม 3 ประการ คือ

1. ครูต้องมีปัญญา รู้ว่าอะไรคือสิ่งที่ดี เพื่อครูจะได้ทำให้ถูกต้อง ดีดี และพอดี
2. ครูต้องมีวิสุทธิ คือ ความบริสุทธิ์ใจในวิชาชีพ ครูต้องสอนเด็กเพื่อประโยชน์ของเด็ก
3. ครูต้องมีกรุณา คือ ความเห็นใจใครจะช่วยเหลือศิษย์ ให้พบแสงสว่างแห่งปัญญา ครูต้องมีความรักให้กับศิษย์ แม้ต้องลงโทษบ้างก็ทำด้วยความรักและหวังดี

พิชัย ไชยสงคราม (2542 : 131) ในปัจจุบันไม่ว่าสังคมใดๆก็ตาม ถ้าหากว่าสมาชิกของสังคมนั้นที่อยู่ร่วมกัน มีความรับผิดชอบต่อนหน้าที่ มีคุณธรรมประจำใจ ก็ย่อมทำให้สังคมนั้นมีแต่ความเจริญยิ่งขึ้นไป ในทางตรงกันข้าม ถ้าสังคมใดมีมวลสมาชิกที่ขาดความรับผิดชอบต่อหน้าที่ ขาดคุณธรรมประจำใจ ก็ย่อมทำให้สังคมนั้นมีแต่ความทุกข์ ความสับสนวุ่นวายอยู่ตลอดเวลา ในสังคมวิชาชีพครูก็เช่นเดียวกัน ถ้าหากครูขาดซึ่งคุณธรรมแล้ว ก็ทำให้การพัฒนาคนไม่ประสบผลสำเร็จได้เลย เพราะวิชาชีพครูนั้นเป็นวิชาชีพที่ต้องเป็นแบบอย่างที่ดีแก่คนในสังคม จึงอาจกล่าวได้ว่า คุณธรรมนั้นมีความสำคัญต่อวิชาชีพครูหลายด้านด้วยกัน

พระราชวรรมณี (2544 : 53 - 57) ได้กล่าวถึง บทบาทหน้าที่ครูตามหลักพุทธศาสนาไว้คือ ทำหน้าที่เป็นสืบทายก หรือศิลาปะทายก หมายถึง ผู้ให้หรือผู้ถ่ายทอดศิลปวิทยาให้แก่

- 1.1 เป็นผู้สั่งสอนวิชาการหรือหลักความรู้ให้แก่ลูกศิษย์นำไปประกอบอาชีพ
- 1.2 เป็นผู้รักษาสืบต่อศิลปวิทยา
- 1.3 ค้นคว้าแสวงหาความรู้เพิ่มพูนให้ลึกซึ้งและกว้างขวาง

ทิพย์วรรณ แจ่มไพบูลย์ (2546 : 56 -91) ได้เสนอแนะวิธีการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมดังนี้

1. การปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดี โดยธรรมชาติการเรียนรู้ของเด็กย่อมชอบการเล่น แบบผู้อื่น จึงอาจให้ผู้เรียนศึกษาชีวประวัติบุคคลสำคัญ ที่สมควรนำมาเป็นตัวอย่างได้เป็นอย่างดี
2. จัดกิจกรรมภายในห้องเรียน ภายนอกห้องเรียน เช่น การใช้นิทาน หรือวรรณคดีประกอบการสอน ใช้สื่อวีดิทัศน์ ภาพยนตร์ ให้ผู้เรียนศึกษา วิเคราะห์ จัดประกวดคนดีศรีห้องเรียน ซึ่งเป็นการยกคนทำความดี เชิญวิทยากร หรือพาผู้เรียนไปศึกษานุคคลตัวอย่างในท้องถิ่น หรือจัดค่ายพัฒนาจิตพิสัยให้เด็กเกิดความสัมพันธ์การอยู่ร่วมกัน
3. ใช้หลักขั้นตอนแห่งการศึกษา โดยใช้ความศรัทธาเป็นส่วนนำทาง คือ การรับฟังและจดจำข้อมูลที่ได้จากผู้อื่น การมีปฏิภิริยาต่อข้อมูลนั้น และเกิดเจตคติต่อเรื่องนั้นว่าดีหรือเลว

พระพรหมคุณาภรณ์ (2546 : 618) ได้ให้ความสำคัญของคุณธรรม จริยธรรมดังนี้

1. รู้จักตรวจสอบ เลือกดัดสันใจ ในแนวทางที่ถูกต้อง
2. ทำให้มีชีวิตความเป็นอยู่ที่ดี
3. ทำให้ประสบความสำเร็จในหน้าที่การงาน
4. ทำให้สังคมมีความสุข น่าอยู่
5. ผู้ที่ปฏิบัติเป็นสมาชิกที่ดีของสังคม

ทิสนา เขมมณี (2546 : 126 - 129) กล่าวถึง การสอนหรือพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมสามารถทำได้อย่างน้อยใน 2 ลักษณะคือ

1. การนำไปใช้สอน หรือพัฒนาอย่างจงใจ และมีเป้าหมาย

ผู้นำไปใช้มักมีความตั้งใจ ที่จะนำวิธีการต่างๆ ไปใช้เพื่อแก้ปัญหา หรือพัฒนาบุคคล หรือกลุ่มบุคคล เพื่อให้ได้ตามวัตถุประสงค์หรือเป้าหมายที่ต้องการ ปัญหาของการแก้ไขปัญหาทางคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยม ไม่ได้อยู่ที่การขาดวิธีการที่จะสั่งสอน อบรม หรือพัฒนา สิ่งที่สำคัญคือ การร่วมมือการนำวิธีการต่างๆเหล่านั้นไปปฏิบัติอย่างจริงจังและต่อเนื่องจนกระทั่งบรรลุเป้าหมาย

2. การนำไปใช้สอน หรือพัฒนาอย่างทันทีตามสถานการณ์

เป็นการใช้ตามโอกาสที่อำนวย เมื่อมีเหตุการณ์ที่เป็นปัญหาเกิดขึ้น หากบุคคลได้รับการสอนให้เกิดความเข้าใจทันที จะช่วยให้ปัญหานั้นคลี่คลายไม่กลายเป็นปัญหาสะสม หากให้บุคคลได้เห็นตัวอย่างการนำความรู้ความเข้าใจไปใช้ในสถานการณ์ที่แตกต่างกันออกไปได้มากเท่าไร ก็จะยิ่งช่วยให้บุคคลเห็นแนวทางในการนำไปใช้ได้มากเท่านั้น

สรุปบทบาทด้านคุณธรรมจริยธรรม หมายถึง วิธีการดำเนินงานและการปฏิบัติตนของครู ในสถานศึกษาเอกชนเกี่ยวกับการประพฤติ และการปฏิบัติงานด้วยความจริงจัง มีวินัยต่อตนเอง ปฏิบัติตามกฎหมาย ตามระเบียบ และบริสุทธิ์ใจต่อหน้าที่ รู้จักคิด ชอบ ชั่ว ดี ตั้งตนอยู่ในศีลธรรมอันดีงาม รวมถึงการสั่งสอนในด้านของคุณธรรมจริยธรรมต่อนักเรียน เอาใจใส่นักเรียนอย่างเสมอภาค และเป็นแบบอย่างที่ดีงามทั้งกาย วาจา ใจ

4. บทบาทด้านกัลยาณมิตร

สุนน อมรวิวัฒน์ (2535 : 468 - 474) กล่าวว่าไว้ว่าครูคือกัลยาณมิตร ความหมายของกัลยาณมิตรนั้น กว้างไกลและลึกซึ้งยิ่งกว่ามิตรแท้ เพราะนอกจากจะเป็นเพื่อนที่มีความจริงใจต่อกันและกันแล้ว กัลยาณมิตรยังเป็นผู้ชี้แนะและช่วยเหลือให้เกิดความเจริญอย่างชอบธรรม ครูที่ยืนสอนอยู่คนเดียวทุกวันๆนั้นเป็นเพียงผู้บอกวิชา แต่ครูที่มองตนเองเป็นส่วนหนึ่งของสังคม และเห็นว่านักเรียนนั้นคือมนุษย์ที่มีหัวใจ มีความรู้สึกนึกคิด มีพ่อแม่ที่ส่งลูกมาหาครู มาอยู่กับครูที่โรงเรียนด้วยความหวังว่าครูจะทำงานหนักและมีความรับผิดชอบที่จะจัดกระบวนการ และกิจกรรมทุกอย่างให้ลูกศิษย์ของตนเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์แข็งแรง มีความรู้ ความสามารถ ความคิด และความดี

พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตโต. 2538 : 48 - 49) ได้กล่าวไว้ในหนังสือ ธรรมบุญชีวิต โดยกล่าวถึง กัลยาณมิตรธรรม 7 ว่าเป็นองค์คุณของกัลยาณมิตร เป็นสมบัติของมิตรดีมิตรแท้เหมาะที่ครูจะนำไปปฏิบัติ คือ

1. ปิโย หมายถึง การทำตัวให้เป็นที่ยรักแก่ศิษย์และบุคคลทั่วไป
2. ครุ หมายถึง การเป็นคนที่น่าเคารพหนักแน่น ใจมั่นคง กอปรด้วยความรู้
3. ภาวนียो หมายถึง ความหน้าயกข่องสรรเสริญในฐานะทรงคุณ คือ ความรู้ และภูมิปัญญา
4. วัตตา หมายถึง การรู้จักพูด การเป็นผู้มีความมานะในการตักเตือนสั่งสอนรู้จักชี้แจงให้เข้าใจ
5. วจนักขโม หมายถึง ความเป็นผู้มีความอดทนต่อถ้อยคำโดยมีเจตนาดีเป็นที่ตั้ง พร้อมทั้งจะรับฟังคำวิพากษ์วิจารณ์ อดทน ไม่จู้จี้

6. คัมภีร์จะ ถัด กัศตา หมายถึง การรู้จักสอนจากง่ายไปยาก แลลงเรื่องได้ล้าลึก และให้เรียนรู้เรื่องราวที่ลึกซึ้งยิ่งขึ้นไป

7. โน จัญญาเน นิโยชเย หมายถึง การรู้จักแนะนำในทางที่ถูกที่ควร ไม่แนะนำในเรื่องเหลวไหล

พิชัย ไชยสงคราม (2542 : 36 - 39) กล่าวถึงคุณสมบัติของครูที่ดีที่ปรากฏในคัมภีร์สารัตถะประกาลินี ซึ่งเรียกว่า กัลยาณมิตร 7 ประการ มีสาระดังต่อไปนี้

1. ปิโย หรือ ปิยตา คือ ทำคนให้เป็นคนน่ารัก กล่าวคือการศึกษาคนใจจะรักครูหรือไม่นั้นก็ขึ้นอยู่กับครู ว่าจะเป็นไปได้ยาก ถ้าครูไม่เอาใจใส่ต่อศิษย์แล้วศิษย์จะรักครูเอาใจใส่ต่อครูได้อย่างไร โดยปกติศิษย์ย่อมต้องการจะได้รับความรักความหวังดีและความช่วยเหลือจากครู อยากให้ครูพยายามปรับความต้องการของตนให้ประสานกับความต้องการของศิษย์ให้ได้ และครูก็ควรจะบำเพ็ญตนตั้งอยู่ในพรหมวิหาร 4 ประการด้วยกันคือ

1.1 มีเมตตา คือ หวังดีต่อศิษย์ คิดหาทางให้เค้าเป็นสุข และเจริญด้วยศิลปวิทยา แสดงอัธยาศัยโอบอ้อมอารี คอยระวังมิให้ศิษย์ตั้งอยู่ในความประมาท

1.2 มีกรุณา คือ สงสารเอ็นดูศิษย์ หวังช่วยหรือให้ศิษย์พ้นจากความโง่เขลาบาปบุญญาเมื่อทุกข์ก็ช่วยคิด หรือช่วยแก้ไขให้พ้นทุกข์ หรือพยายามผ่อนหนักให้เป็นเบา

1.3 มีมุทิตา คือ พลอยชื่นชมยินดีเมื่อศิษย์ได้ดี และยกย่องเชิดชูศิษย์อยู่เสมอ ซึ่งจะทำให้ศิษย์มีกำลังใจ และทำให้ศิษย์เกิดความภาคภูมิใจในตนเอง และทำให้อยากปฏิบัติตามคำแนะนำของครูมากยิ่งขึ้น

1.4 มีอุเบกขา คือ วางตนเป็นกลาง มีจิตใจยุติธรรม ไม่มีอคติต่อศิษย์ด้วยประการทั้งปวง

2. ครู หรือ ครูตา หรือ ทำคนให้เป็นคนน่ารัก กล่าวคือ ครูเป็นผู้ปกครองดูแลศิษย์โดยหน้าที่ ครูควรมีวิธีการปกครองที่จะทำให้ศิษย์เชื่อฟังการปกครองของครูอยู่เสมอ และศิษย์ก็ยอมรับในการปฏิบัติตามด้วยความเคารพดังโบราณได้กล่าวไว้ว่า “ผู้ปราศจากความงามทั้ง 5 อย่างคือ แต่งตัวเรียบร้อย กิริยาท่าทางสง่า วาจาอ่อนหวาน วิทยาความรู้ และระเบียบวินัยอันดี แล้วก็ยากที่จะได้รับความเคารพ” ดังนั้นวิธีการปกครองตนจะทำให้ศิษย์เคารพนั้นมีอยู่ 3 ประการคือ

2.1 นิคคหวิธี วิธีการปกครองด้วยการขู่ขานาบ เป็นกลวิธีในการกระตุ้นเตือนให้ศิษย์รู้สึกตัวและละนิสัยประพฤติชั่วอย่างใดอย่างหนึ่ง เช่น เมื่อเห็นศิษย์ประพฤติไม่ดีงามครูควรรีบตักท้วงตักเตือน ว่ากล่าวสั่งสอนอบรม และคอยขู่ขานาบ ด้วยการลงโทษตามที่เห็นสมควร ไม่ควรปล่อยปะละเลย แต่ก็ไม่พึงสังวรว่าวิธีนี้อาจจะเกิดได้ทั้งผลดีและผลเสีย ครูควรเลือกใช้ให้ถูกกับลักษณะของศิษย์ และลักษณะของโทษนั้นๆด้วย

2.2 ปักคหวิธี วิธีปกครองด้วยการยกย่อง ชมเชย วิธีนี้นับว่าได้ผลกว่าวิธีแรก เป็นวิธีที่เร้าให้ศิษย์อยากกระทำหรือมีพฤติกรรมที่ดี และก็สามารถจะป้องกันพฤติกรรมที่ไม่ดีได้ด้วย เมื่อศิษย์ทำดี เรียนดี หรือประพฤติดี ครูก็ควรที่จะส่งเสริมและแสดงความยินดียกย่องทั้งต่อหน้าและลับหลัง เพราะการยกย่องชมเชยการกระทำความดีนั้น เป็นหลักในการสนับสนุนให้กำลังใจในการที่จะพยายามทำความดียิ่งขึ้นไป แต่ครูก็ควรกระทำด้วยความบริสุทธิ์ใจ

2.3 ทิฏฐานุกตวิธี วิธีปกครองด้วยทำตนให้เป็นแบบอย่าง ซึ่งอุบายโน้มน้าวให้ศิษย์คล้อยตามและกระทำตามเยี่ยงอย่างได้ เช่น ครูปฏิบัติตนให้เป็นคนมีกริยาวาจาสุภาพ ตรงต่อเวลา มีความซื่อสัตย์ มีระเบียบวินัยดี ไม่หลงมัวเมาในอบายมุข เมื่อครูประพฤติปฏิบัติแต่ความดี ศิษย์ก็จะปฏิบัติตามด้วยความเต็มใจ เพราะคนเรามักจะเรียนรู้สิ่งต่างๆทางตา ได้ดีกว่าทางหู สิ่งที่น่าปรากฏและเห็นด้วยสายต่าย่อมจับใจมากกว่าอ่านพบหรือมีการเล่าสู่กันฟัง ดังนั้นการแสดงตัวอย่างที่ดีออกทำให้ศิษย์เห็นนั้น จึงเป็นสิ่งที่ครูควรกระทำยิ่งนัก

3. กาวนียโย หรือ กาวนียตา คือ อบรมคนให้เป็นคนที่น่ายกย่อง ครูจะต้องเป็นผู้มีความรู้และมีภูมิปัญญาอย่างแท้จริง และเป็นผู้ฝึกฝนอบรมและปรับปรุงตนเองอยู่เสมอควรแก่การเอาอย่าง และเป็นที่ยกย่องด้วยความซาบซึ้งและภูมิใจ โดยการที่ครูจะต้องอบรมให้เป็นผู้เชี่ยวชาญในวิชา การให้มีสมรรถภาพที่ดีในการทำงาน และอบรมคนให้เจริญด้วยการอบรมคน 3 ประการ

3.1 อบรมคนให้เชี่ยวชาญในวิชาการ ครูควรฝึกคนให้เกิดความแม่นยำในเชิงวิชาการ ทั้งเก่าและใหม่เสมอด้วยการฟัง การอ่าน การถาม การศึกษาค้นคว้า และใช้หลักวิชาการในทางที่ถูกต้อง

3.2 อบรมให้มีสมรรถภาพในการทำงาน ครูควรฝึกคนให้เกิดความรู้เหมาะสมกับตำแหน่งหน้าที่ที่ได้รับมอบหมาย มีความประพฤติดีน่าไว้วางใจ สามารถทำงานในหน้าที่ให้เจริญก้าวหน้าได้โดยราบรื่น ทำหน้าที่ด้วยความรับผิดชอบและด้วยความระมัดระวัง มีผลสำเร็จแห่งการทำงานเป็นที่ตั้งแม้จะมีอุปสรรคขัดขวางบ้าง แต่ก็พยายามใช้ความระมัดระวังเพื่อผลสำเร็จแห่งการงานเป็นพื้นฐาน

3.3 การอบรมคนให้เจริญด้วยศีลธรรม ครูควรฝึกคนให้มีกำลังใจเข้มแข็งอยู่เหนืออำนาจธรรมชาติฝ่ายต่ำ และการนำเบญจศีลและเบญจธรรมมาเป็นเครื่องยึดเหนี่ยวประจำใจซึ่งประกอบด้วยเบญจศีล 5 ประการ ได้แก่

1. ปาณาติปาตา เวรมณี หมายถึง เว้นจากการฆ่าสัตว์
2. อทินนาทานา เวรมณี หมายถึง เว้นจากการลักทรัพย์ที่เป็นของคนอื่น
3. กามสุมิจจาจารา เวรมณี หมายถึง เว้นจากการประพฤติดิฉันในกาม
4. มุสาวาทา เวรมณี หมายถึง เว้นจากการพูดเท็จ ส่อเสียด คำหยาบ เพื่อเจ้า

5. สุราเมรมยัชชปมาทัญฐานา เวรมณี หมายถึง เว้นจากการคึมน้ำเมา สิ่งเสพติด
เบญจธรรม 5 ประการ

1. เมตตาและกรุณา หมายถึง ปราบปรามให้มีความสุขและพ้นทุกข์
2. สัมมาอาชีวะ หมายถึง หาเลี้ยงชีพในทางสุจริต
3. กามสังวร หมายถึง การสำรวม ระวัง ยับยั้งควบคุมในกามารมณ์
4. สัจจะ หมายถึง ความสัตย์ ความซื่อตรง
5. สติสัมปชัญญะ หมายถึง ระลึกได้และรู้ตัวอยู่เสมอ

4. วัตตา คือ ความเป็นผู้มีมานะในการดัดเตือนสั่งสอน ครูจะต้องมีวิธีการถ่ายทอดความรู้
ให้แก่ศิษย์ เพื่อให้ศิษย์เกิดความรู้ ความฉลาด มีระเบียบวินัยที่ดีงาม ใช้หลักปัญญาในการแก้ไข
ปัญหา ครูจะต้องสั่งสอนในสิ่งที่ถูกต้องไม่บิดเบือน และครูจะต้องรู้จักสอนด้วยความสนุกสนาน
และเหมาะสมกับวัยของผู้เรียนด้วย โดยการประยุกต์ใช้พุทธลีลาในการสอน 4 ประการ คือ

- 4.1 สันทสนา คือ ชี้ให้ชัด
- 4.2 สมาทปนา คือ ชวนให้ปฏิบัติ
- 4.3 สมุตเตชนา คือ ใ้เข้าให้กล้า
- 4.4 สัมปหังสนา คือ ปลุกให้ร่าเริง

5. วณักขโม คือ ความเป็นผู้มีเมตตาอดทนต่อถ้อยคำ คำรบกวน (ของศิษย์) โดยมีเจตคติ
เป็นที่ตั้ง ครูจะต้องพร้อมที่จะรับฟังคำปรึกษา การซักถาม คำเสนอแนะและคำวิพากษ์วิจารณ์ได้
โดยสามารถควบคุมอารมณ์ได้ทุกสถานการณ์ การอดทนต่อกรยาวาจาอันรุนแรงของคนอื่นได้นั้น
ย่อมเป็นสัญลักษณ์แห่งความเข้มแข็ง ครูควรมีนิสัยอดทน รู้จักผ่อนหนักให้เป็นเบา มีใจดีในท่าม
กลางศิษย์ที่รบกวน มีความอ่อนโยนที่สุดต่อศิษย์ทุคราย รักษาอารมณ์ของตนไว้ให้อยู่ในลักษณะ
สงบเสงี่ยม (โสรจจะ) ยับยั้งชั่งใจ ใช้ดุลยพินิจให้ถึถ่วงรอบคอบในการตัดสินใจในแต่ละกรณี

6. คัมภีร์ญจะ กถัง กัตตา คือ แดงเรื่องล้าลึกได้ ครูต้องสามารถอธิบายเรื่องยุ่งยากซับซ้อน
ให้เข้าใจได้ง่าย และช่วยให้ศิษย์เรียนรู้ได้อย่างลึกซึ้งยิ่งขึ้นด้วย การแสดงจุดเด่นของวิชา และแสดง
สารสำคัญของวิชาอยู่เสมอ

7. โน จัญฐานา นิโยชเย คือ การรู้จักแนะนำศิษย์ในทางที่ถูกที่ควร ครูไม่ควรชักนำศิษย์ไป
ในทางที่เสื่อมเสีย ครูไม่ควรประพฤติปฏิบัติในสิ่งชั่วและควรละเว้นจากอบายมุข 6 ประการ คือ

7.1 การคึมน้ำเมาให้โทษ เสียทรัพย์สิน ก่อการทะเลาะวิวาท ก่อให้เกิดโรคอุกคิตีเยน ไม่
รู้จักละอาย และบั่นทอนกำลังปัญญา

7.2 การเที่ยวกลางคืนให้โทษ เชื่อว่าไม่รักษาตัวเอง ไม่รักษาครอบครัว ไม่รักษา
ทรัพย์สิน มักถูกไล่ความและได้รับความลำบากมาก

7.3 เกี่ยวดูการละเล่น ให้โทษเกิดการทะเลาะวิวาท เสียทรัพย์สิน เสียสุขภาพ

7.4 เล่นการพนัน ให้โทษ เสียทรัพย์สิน ผู้ชนะข่มก้อเวร ขาดความเชื่อถือ ไม่มีใครจะคบ
ถ้าสมาคมด้วย

7.5 คบคนชั่วเป็นมิตร มีโทษตามลักษณะบุคคลที่ได้คบหาสมาคม

7.6 เกียจคร้านทำงาน มักอ้างสิ่งโน้นสิ่งนี้ เพื่อหลีกเลี่ยง ทำให้ไม่เจริญก้าวหน้า
พระราชวรมุนี (2544 : 53 - 57) กล่าวว่าครู ควรทำหน้าที่เป็นกัลยาณมิตร คือ เป็นเพื่อนที่ดี
ได้แก่

1. อบรมสั่งสอนมิให้ศิษย์ทำความชั่ว
2. อบรมสั่งสอนให้ศิษย์เป็นคนดีมีคุณธรรม
3. คอยชี้แนะให้ศิษย์กระทำแต่ความดีทั้งปวง

สรุป บทบาทด้านกัลยาณมิตร หมายถึง วิธีการดำเนินงานและการปฏิบัติตนของครูใน
สถานศึกษาเอกชนเกี่ยวกับการมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีกับนักเรียน เป็นที่รักของศิษย์ เป็นคนที่น่าเคารพ
หน้ายกย่องสรรเสริญ เป็นผู้ที่มีความอดทนต่อสิ่งต่างๆ เป็นผู้มีมานะในการตักเตือนสั่งสอน เป็นผู้
แสดงเรื่องได้ล้าลึก นำทางนักเรียนในทางที่ถูกที่ควร ไม่ว่าจะเป็นการสั่งสอน การให้คำแนะนำ การ
ให้ความเป็นมิตรที่ดีกับเด็กนักเรียน วางตนเป็นกลาง มีใจยุติธรรม

5. บทบาทด้านสังคม

พิชัย ไชยสงคราม (2542 : 4) ครูจะต้องเป็นผู้นำ ทำหน้าที่ได้หลายอย่าง ทั้งเป็นผู้สอน ผู้
อบรมบ่มนิสัย ผู้ให้บริการ ผู้นำในด้านต่างๆ เป็นแม่แบบ เป็นผู้สร้างสรรค์ทรัพยากรมนุษย์ทุกสาขา
อาชีพที่เป็นไปในทางสุจริตทั้งหมด จะต้องผ่านมาจากความเฉลียวฉลาด ความสามารถซึ่งเป็นฝีมือ
ของครู ไม่ว่าจะเป็อาชีพ แพทย์ ครู ทหาร ตำรวจ ทนายความ พยาบาล วิศวกร เป็นต้น ครูเท่านั้นที่
มีโอกาสสร้างสรรค์ได้มากกว่าคนอื่นฯ และการพัฒนาประเทศชาติหรือสังคมจะประสบ
ความสำเร็จได้ด้วยปัจจัยสำคัญคือ ทรัพยากรมนุษย์ หากมนุษย์ได้รับการหล่อหลอมมาแต่เยาว์วัยให้
เป็นพลเมืองดี มีคุณค่า มีความสามารถแล้ว เมื่อเติบโตใหญ่ไปประกอบอาชีพต่างๆ ในสังคม สังคมก็จะ
เจริญก้าวหน้ามีความสุขสงบน่าอยู่ หากเยาวชนมิได้รับการปลูกฝังให้เป็นพลเมืองดีมีคุณภาพเสียตั้ง
แต่เยาว์วัยแล้ว เมื่อเติบโตไปประกอบอาชีพในสังคม สังคมนั้นก็จะมีแต่ความวุ่นวาย สับสน
ประชาชนขาดคุณธรรม ขาดสามัคคีธรรม มีแต่ความขัดแย้งซึ่งกันและกัน ชิงดีชิงเด่น เอาไร้เอา
เปรียบต่อกัน เห็นแก่ตัว และมีการแก้ไขปัญหาวด้วยวิธีรุนแรงอยู่เสมอ สภาพทางสังคมย่อมจะ
สะท้อนให้เห็นถึงผลแห่งการหล่อหลอม บ่มนิสัย ของครู อาจารย์ ดังนั้นการสร้างให้เป็นรูปแบบใด
ย่อมขึ้นอยู่กับฝีมือครู ไม่มีใครทำได้ดีเท่าครู เมื่อเป็นเช่นนี้ครูจึงได้รับสมญาว่า “วิศวกรสังคม”

พิชัย ไชยสงคราม (2542 : 82-83) ได้กล่าวถึงบุคลิกภาพทางสังคมของครู ได้แก่

1. มารยาทที่ดี เป็นสิ่งที่สำคัญที่สุดของครู การมีสัมมาคารวะ วาจาอ่อนหวาน พุคจาไพเราะ รู้จักอ่อนน้อมถ่อมตน อดอาจ สง่าผ่าเผย รู้จักทักทาย ล้วนเป็นมารยาทที่เสริมให้บุคลิกภาพทางสังคมดีทั้งสิ้น

2. ความจริงใจ เป็นสิ่งที่สำคัญมากในการสอน ครูที่สอนอย่างจริงจังจะมีความจริงใจจนน่าเชื่อถือไว้วางใจ นอกจากนี้ ความจริงใจช่วยให้ครูมีมิตรแท้ มีผู้อยากสนิทสนมด้วย คนที่เสแสร้งหรือปากกับใจไม่ตรงกัน มักเป็นคนหลอกลวงเก่ง แต่ไม่มีใครที่จะหลอกคนทุกคนได้ตลอดเวลา คนที่ไม่มีความจริงใจจึงไม่มีมิตร ไม่มีเพื่อนสนิท ไม่มีใครไว้วางใจ

3. ความรับผิดชอบ เป็นสิ่งที่ทำให้คนได้รับความเชื่อถือจากผู้คนและสังคม ความรับผิดชอบ เป็นการควบคุมตนเองให้ปฏิบัติหน้าที่ให้ได้ผลสำเร็จ ควบคุมพฤติกรรมของตนไม่ให้ทำผิด กฎเกณฑ์กติกาต่างๆ ทั้งขององค์กรและสังคม ฉะนั้นคนไม่รับผิดชอบจึงไม่มีคนอยากคบค้าสมาคมด้วย ครูที่รับผิดชอบจะเป็นที่นับถือของศิษย์เสมอ

4. ความซื่อสัตย์ เป็นสิ่งที่ช่วยสร้างเสริมเกียรติยศ และความเลื่อมใสให้กับบุคคลต่างๆ สำหรับครูนั้น ความซื่อสัตย์ทำให้เป็นบุคคลดีเด่น และเป็นที่ยอมรับทั้งจากศิษย์ ผู้บังคับบัญชา และผู้ปกครอง พ่อแม่ของนักเรียนย่อมสบายใจและไว้วางใจที่จะฝากลูกไว้กับครูผู้มีความซื่อสัตย์

5. การรู้จักผ่อนปรน เป็นสิ่งหนึ่งที่ช่วยรักษาน้ำใจและประสานความรู้สึกที่ดีต่อกัน การรู้จักผ่อนปรนให้แก่กันและกัน บางครั้งต้องจำยอมตามใจคนอื่นบ้าง ช่วยให้การทำงานร่วมกันประสบความสำเร็จราบรื่น

6. การเข้าร่วมพิธีการต่างๆ ในสังคม อาชีพครูจำเป็นต้องเข้าร่วมกิจกรรมทางสังคมมากมาย บางครั้งกิจกรรมอาจจัดเป็นทางการและมีพิธีรีตอง ครูต้องปฏิบัติให้ถูกต้องตามธรรมเนียม และจารีตของสังคมด้วย แม้พิธีกรรมต่างศาสนาในท้องถิ่นที่ครูไปสอนอยู่ งานสังคมบางครั้งถ้าไม่ได้รับเชิญก็ไม่ควรไปร่วมงาน การไปร่วมงานที่ได้รับเชิญ ครูต้องแต่งกายให้เหมาะสมกับงาน ต้องพยายามไปร่วมงานตามเวลานัดหมาย การตรงต่อเวลาเป็นสิ่งสำคัญ เมื่อไปถึงงานก็ควรพบปะเจ้าภาพหรือผู้จัดงานก่อน แต่ต้องระวังไม่รับกวานเวลาเจ้าภาพให้มากนัก

สรุป บทบาทด้านสังคม หมายถึง วิธีการดำเนินงานและการปฏิบัติตนของครูในสังคมเกี่ยวกับ การประสานสัมพันธ์กับครอบครัว ชุมชน เป็นบุคคลที่สังคมไว้วางใจ มีมารยาทที่ดี มีความซื่อสัตย์ มีความรับผิดชอบ มีความจริงใจ มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี มีจิตใจสำนึกและปฏิบัติตามกฎเกณฑ์ของสังคม

การจัดการศึกษาเอกชน

1. ความหมายของสถานศึกษาเอกชน

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน (2539 : 43) ได้ให้ความหมายของโรงเรียนเอกชน และลักษณะของโรงเรียนเอกชน ตามพระราชบัญญัติโรงเรียนเอกชนพุทธศักราช 2515 ว่าโรงเรียนเอกชน ได้แก่ สถานศึกษาหรือสถานที่บุคคลจัดการให้การศึกษาที่มีระดับต่ำกว่าชั้นปริญญาตรีแก่นักเรียนทุกผลัดรวมกันเกินเจ็ดคนขึ้นไป โดยผู้ขอรับใบอนุญาตจัดตั้งโรงเรียนอาจเป็นบุคคลทั่วไป หรือนิติบุคคล (บริษัทจำกัดหรือห้างหุ้นส่วน มูลนิธิ สมาคม หรือสหกรณ์) ก็ได้ แต่ทั้งนี้ ผู้ขอรับใบอนุญาตจัดตั้งโรงเรียนเอกชน จะต้องมีความสัมพันธ์ตามที่กำหนดไว้และมาตรา 15 แห่งพระราชบัญญัติโรงเรียนเอกชน พุทธศักราช 2525

พรหมเพ็ญแข อดุลย์พันธ์ (2545 : 25) กล่าวว่า สถานศึกษาเอกชนหรือโรงเรียนเอกชน หมายถึง ธุรกิจที่ให้บริการความรู้ทางด้านวิชาการ ประสบการณ์และทักษะในสาขาวิชาต่างๆ ในทุกระดับชั้น โดยมีวัตถุประสงค์ให้บริการทางการศึกษาและแสวงหากำไร

กล่าวโดยสรุปสถานศึกษาเอกชน หมายถึง หน่วยงานที่ดำเนินการจัดการศึกษา โดยมุ่งหวังเพื่อให้บริการทางการศึกษาและผลกำไรทางธุรกิจ

2. พัฒนาการสถานศึกษาเอกชน

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2532 : 13-16) ได้กล่าวถึงพัฒนาการโรงเรียนเอกชนตั้งแต่เริ่มแรกถึงปัจจุบัน แบ่งออกเป็น 5 ระยะ คือ

ระยะแรก คือช่วงเวลาก่อน พ.ศ. 2461 ก่อนจะมีพระราชบัญญัติโรงเรียนราษฎร์ ในระยะนี้รัฐบาลให้โรงเรียนเอกชนทั้งหลายดำเนินการอย่างอิสระไม่เข้าไปยุ่งเกี่ยวแม้ว่าเอกชนจะดำเนินการจัดตั้งโรงเรียนตั้งแต่สมัยสมเด็จพระนารายณ์มหาราช (พ.ศ. 2199-2231) ต่อมาในสมัยพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว (พ.ศ. 2394-2411) จึงมีการตั้งโรงเรียนขึ้นมาอย่างเป็นรูปแบบ โดยหมอสอนศาสนาชาวอเมริกันใน พ.ศ. 1395 โรงเรียนนี้ภายหลังมีชื่อว่า “กรุงเทพคริสเตียนวิทยาลัย

การที่รัฐไม่ได้ดำเนินการควบคุมโรงเรียนเอกชนในระยะแรกนั้น กล่าวได้ว่าเป็น ผลจากสถานการณ์ทางการเมืองระหว่างประเทศในเวลานั้น ที่ชาติตะวันตกกำลังขยายอำนาจทางการเมือง การดำเนินนโยบายทั้งหลายต้องกระทำอย่างระมัดระวัง ดังนั้นสิ่งที่รัฐดำเนินการจึงเป็นเพียงตั้งโรงเรียนของรัฐในปลายรัชกาลที่ 5 มีโรงเรียนจีนเกิดขึ้น สอนทางด้านภาษา และอุดมการณ์ทางการเมือง ระบอบสาธารณรัฐประชาธิปไตย จนก่อให้เกิดปัญหา “กบฏ.ศ.103” ขึ้นมา ดังนั้นโรงเรียนจึงเป็นแหล่งสร้างสมและเพิ่มพูนปัญหาทางการเมืองและทำให้นโยบายการเปลี่ยนคนจีนให้

เป็นคนไทยของรัชกาลที่ 6 ทำให้ยากขึ้นด้วยเพื่อแก้ปัญหารัฐบาลในเวลานั้น จึงประกาศใช้พระราชบัญญัติโรงเรียนราษฎร์ใน พ.ศ. 2561

ระยะที่ 2 เป็นระยะที่รัฐเริ่มเข้าไปควบคุมการศึกษาเอกชน (พ.ศ.2461และ พ.ศ.2479) สาเหตุสำคัญยังคงเกี่ยวกับโรงเรียนจีน ในระยะนี้มีการเปลี่ยนแปลงหลายด้านที่ส่งผลกระทบต่อทั้งโดยตรงและโดยอ้อมต่อการจัดการศึกษาเอกชนนั่นเอง ก็คือการประกาศใช้พระราชบัญญัติประถมศึกษา (พ.ศ. 2464) ซึ่งบังคับให้กุลบุตรกุลธิดาเข้ารับการศึกษาน้อย 4 ปี ภาวะตกต่ำภายในประเทศการเปลี่ยนแปลงการปกครองโดยคณะราษฎร และนโยบายขยายการศึกษาให้เร็วยิ่งขึ้น อย่างไรก็ตามที่น่าสังเกตว่าโรงเรียนเอกชนของฝ่ายคริสตจักรไม่มีครั้งที่ 1 ในระยะเวลา 19 ปี ของระยะที่ 2 นี้ จำนวนโรงเรียนราษฎร์ได้เพิ่มขึ้นเป็น 1,230 โรงเรียน นักเรียน 100,809 คนในปี พ.ศ. 2480 หรือเป็น 10 เท่า เมื่อเปรียบเทียบกับ พ.ศ. 2461

ระยะที่ 3 เป็นระยะเฟื่องฟูของการศึกษาเอกชน (พ.ศ.2480-2503) แม้ว่าในระยะนี้ สงครามโลกครั้งที่ 2 ส่งผลให้โรงเรียนลดไปบ้าง ประมาณร้อยละ 21 ในระหว่าง พ.ศ. 2482-2488 แต่หลังจากนี้จนกระทั่ง พ.ศ. 2503 เป็นระยะที่โรงเรียนเอกชนขยายตัวอย่างเต็มที่จำนวนโรงเรียนเพิ่มเป็น 2,587 โรงเรียน นักเรียนเพิ่มเป็น 683,860 คน ซึ่งเท่ากับ 1:9 และ 1:5 เมื่อเทียบกับโรงเรียนและนักเรียนโรงเรียนรัฐ การให้เงินอุดหนุนแก่โรงเรียนเอกชนนี้เริ่มให้ในพ.ศ. 2480 การรับรองวิทยฐานะของโรงเรียนเอกชนนโยบายดังกล่าวสัมพันธ์กับการเร่งรัดการจัดการศึกษาภาคบังคับ นอกจากนี้ยังสัมพันธ์กับการเพิ่มของประชากร ความตื่นตัวทางการศึกษาภายหลังสงครามโลกครั้งที่ 2 รวมทั้งการฟื้นตัวทางเศรษฐกิจภายหลังสงครามโลกครั้งที่ 2 อย่างไรก็ตามปัญหาจากโรงเรียนจีนยังคงมีอยู่และรุนแรงมากในบางระยะ แม้ว่าจะมีการใช้พระราชบัญญัติโรงเรียนราษฎร์ฉบับที่ 2 พ.ศ. 2479 ครั้นถึง พ.ศ. 2492 พรรคคอมมิวนิสต์จีนได้ชัยชนะบนแผ่นดินใหญ่ และรัฐบาลไทยดำเนินนโยบายต่อต้านลัทธิคอมมิวนิสต์ โดยออกพระราชบัญญัติป้องกันการกระทำอันเป็นคอมมิวนิสต์ใน พ.ศ. 2495 อีก 2 ปีต่อมา กระทรวงศึกษาธิการได้ประกาศใช้พระราชบัญญัติโรงเรียนราษฎร์ฉบับใหม่ ซึ่งมีการกำหนดเกี่ยวกับผู้ก่อตั้งโรงเรียน ผู้จัดการ ครูใหญ่ ต้องมีสัญชาติไทย จึงทำให้จำนวนโรงเรียนเอกชนลดลงไปมาก

ระยะที่ 4 เป็นระยะหยุดชะงัก และขยายตัวของโรงเรียนเอกชน (พ.ศ.2503-2518) รัฐบาลได้ขยายการศึกษาภาคบังคับเป็น 7 ปี ดังนั้นจึงทำให้การศึกษาที่ดำเนินการ โดยรัฐขยายตัวออกไปมากขึ้น จนกระทบต่อการดำเนินงานของโรงเรียนเอกชน จำนวนนักเรียนที่อยู่ในโรงเรียนเอกชนก็ลดลงไประยะหนึ่ง (ประมาณ 3 ปี) แต่ด้วยรัฐไม่สามารถดำเนินการได้ตามเป้าหมาย เพราะปัญหาทางงบประมาณ การขาดครู อาคารสถานที่ รัฐจึงสนับสนุนให้เอกชนเข้ามามีส่วนดำเนินการมากขึ้นโรงเรียนเอกชนจึงขยายตัวใหม่ ทั้งนี้เป็นไปตามการเพิ่มของประชากรอย่างสูง การขยายตัวทางเศรษฐกิจ

การเปลี่ยนแปลงที่สำคัญที่มีผลต่อการศึกษาเอกชนระยะนี้คือ การที่วิทยาลัยครู และมหาวิทยาลัย
เพิ่มปริมาณการผลิตครูอย่างมาก ทำให้การขาดแคลนครูหมดไป แต่ปัญหาการตกต่ำของเศรษฐกิจ
อันเกิดจากน้ำมันขึ้นราคา ล้วนแล้วแต่ส่งผลกระทบต่อการทำงานของโรงเรียนเอกชน จึงทำให้โรงเรียน
เอกชนตกต่ำลงต้องแสวงหาทางใหม่ในการจัดการศึกษา

ระยะที่ 5 เป็นระยะทางที่อยู่ช่วงการแสวงหาแนวทางใหม่ (พ.ศ.2518-2535) การประกาศ
ใช้พระราชบัญญัติโรงเรียนราษฎร์ พ.ศ. 2518 พระราชบัญญัติโรงเรียนเอกชน พ.ศ. 2525 และการ
ประกาศใช้แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2520 ส่งผลอย่างมากต่อการดำเนินกิจการของโรงเรียน
เอกชนเพราะมีการควบคุมมาตรฐานการศึกษาเข้มงวด ยิ่งขึ้นควบคุมการเก็บค่าเล่าเรียนให้อยู่ใน
อัตราที่กำหนดเพื่อไม่ให้ได้กำไรเกินพอดี ให้ตั้งหน่วยงานควบคุมระดับใหญ่ขึ้นคือสำนักงาน
คณะกรรมการการศึกษาเอกชน “ร่วมรับภาระ” แทน “การแบ่งเบาภาระ” และจัดการศึกษาในซีกที่
จำกัดลง การจัดการศึกษาเอกชนยังได้รับผลกระทบจากภาวะบีบคั้นทางเศรษฐกิจที่น้ำมันขึ้นราคา
การถอนฐานทัพอเมริกาออกจากประเทศ การวางแผนครอบครัวอย่างได้ผลทำให้อัตราการเพิ่มประ
ชากรลดลง การที่มาตรฐานการศึกษาในโรงเรียนรัฐบาลสูงขึ้น เป็นที่ไว้วางใจจากผู้ปกครองมากขึ้น
ครูโรงเรียนเอกชนเรียกร้องรายได้และสวัสดิการเพิ่มขึ้น เหตุผลต่างๆ ทั้งทางตรงและทางอ้อมก่อให้เกิด
ภาวะ “ถดถอย” คือล้มเลิกกิจการ โรงเรียนไปจาก 2,508 โรงเรียนในพ.ศ.2519 เหลือ 2,327 โรง
ใน พ.ศ.2521 หรือเท่ากับร้อยละ 7.2 ในเวลา 2 ปี

3. ประเภทของสถานศึกษาเอกชน

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน เป็นหน่วยงานเดียวของรัฐที่ดูแลการจัดการ
ศึกษาเอกชนในระดับต่ำกว่าปริญญาตรี ตามพระราชบัญญัติโรงเรียนเอกชนพ.ศ. 2525 มาตรา 15 ได้
จำแนกลักษณะของโรงเรียนเอกชน เป็น 3 ประเภท (กระทรวงศึกษาธิการ, 2544 : 12) ดังนี้

3.1 รูปแบบการศึกษาในระบบโรงเรียน ได้แก่

1.3.1 ประเภทสามัญศึกษา เป็นการจัดการเรียนการสอนวิชาสามัญในระดับ
การศึกษาต่างๆ ตามหลักสูตรกระทรวงศึกษาธิการ คือ ระดับอนุบาล ระดับประถมศึกษาระดับมัธยม
ศึกษาตอนต้น ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย โดยเปิดสอนทุกระดับชั้นหรือแยกเปิดสอนเป็นระดับ
ก่อนประถมศึกษา ระดับประถมศึกษา ระดับมัธยมศึกษา ก็ได้

1.3.2 ประเภทอาชีวศึกษา เป็นการจัดการศึกษาอาชีวศึกษาระดับต่ำกว่าปริญญาตรี
ในหลักสูตรต่างๆ ตามหลักสูตรกระทรวงศึกษาธิการ และตามหลักสูตรที่ได้รับอนุญาตจาก
กระทรวงศึกษาธิการ

3.2 รูปแบบการศึกษานอกระบบโรงเรียน จัดการศึกษาโดยแบ่งเป็น 7 ประเภทดังนี้

3.2.1 ประเภทการศึกษานอกโรงเรียน เป็นการจัดการเรียนการสอนวิชาสามัญตามหลักสูตร มัธยมศึกษาตอนต้นนอกโรงเรียน

3.2.2 ประเภทเฉพาะกาล จัดการเรียนการสอนโดยมีกำหนดเวลาการศึกษาเป็นครั้งคราว

3.2.3 ประเภทสอนศาสนา จัดการเรียนการสอนเกี่ยวกับศาสนาต่างๆ ได้แก่ โรงเรียนคาทอลิก โรงเรียนปอเนาะ โรงเรียนสอนศาสนาซิกข์ โรงเรียนสอนศาสนาคริสต์

3.2.4 ประเภทส่งคำสอน จัดการเรียนการสอนโดยส่งคำสอนให้แก่ผู้เรียน

3.2.5 ประเภททววิชา จัดการเรียนการสอนเพื่อเสริมความรู้ให้แก่ผู้เรียนในวิชาบางวิชา

3.2.6 ประเภทศิลปศึกษา จัดการเรียนการสอนทางศิลปะต่างๆ

3.2.7 ประเภทศิลปศึกษาจัดการเรียนการสอนเกี่ยวกับวิชาชีพในสาขาวิชาต่างๆ ในระยะเวลาสั้นๆ

3.3 รูปแบบการศึกษาโรงเรียนนโยบายพิเศษ มีดังนี้

3.3.1 โรงเรียนนานาชาติ จัดการเรียนการสอนโดยใช้หลักสูตรของประเทศต่างๆ เพื่อสนองความต้องการของชาวต่างประเทศ ที่เข้ามาประกอบอาชีพในประเทศไทย

3.3.2 โรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม ซึ่งจัดการวิชาศาสนาวิชาสามัญ และวิชาชีพแก่ผู้นับถือศาสนาอิสลาม

3.3.3 โรงเรียนเอกชนเพื่อสอนภาษาจีน จัดการเรียนการสอนประเภทสามัญศึกษาตามหลักสูตรของกระทรวงศึกษาธิการ และได้รับอนุญาตให้สอนวิชาภาษาจีนเป็นภาษาออกหลักสูตร

3.3.4 โรงเรียนเอกชนการกุศล เป็นโรงเรียนที่จัดขึ้น โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อการกุศลอย่างแท้จริง จัดการศึกษาสำหรับเด็กยากจน เด็กกำพร้า เด็กด้อยโอกาส เด็กพิการเช่น โรงเรียนเอกชนที่สำนักพระราชวังเป็นผู้รับใบอนุญาต โรงเรียนสงเคราะห์เด็กยากจนตามพระราชประสงค์ โรงเรียนในพระบรมราชูปถัมภ์ โรงเรียนการกุศลของวัดในพระพุทธศาสนา

4. ความสำคัญของการจัดการศึกษาโรงเรียนเอกชน

สมาคมโรงเรียนอาชีวศึกษาเอกชนแห่งประเทศไทย (2550, มกราคม 25, อ้างถึงใน ภากรใจเพียร. 2552 : 14) ได้ให้ความสำคัญของการจัดการศึกษาโรงเรียนเอกชนไว้ดังนี้

4.1 ช่วยแบ่งเบาภาระของรัฐ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในส่วนที่รัฐไม่สามารถจัดได้หรือจัดได้ไม่เพียงพอ อันเนื่องมาจากข้อจำกัดของรัฐในด้านทรัพยากรทั้งด้านงบประมาณและด้านบุคลากร จากการศึกษาพบว่า ระหว่างปี พ.ศ. 2533-2555 โรงเรียนเอกชนจะมีส่วนแบ่งเบาภาระของงบประมาณรัฐในการจัดการศึกษาเป็นมูลค่าสูงถึง 531,728.8 ล้านบาท

4.2 กระตุ้นให้เกิดการแข่งขัน และยกระดับการจัดการศึกษา การศึกษาเอกชนเป็นผู้บุกเบิกการศึกษาในระบบของไทยเป็นตัวกระตุ้นให้เกิดการศึกษาของรัฐขึ้นมา เป็นตัวอย่างแก่การจัดการศึกษาของรัฐ โรงเรียนเอกชนหลายแห่งได้รับการยอมรับในเรื่องคุณภาพเป็นเวลายาวนานจนกระทั่งปัจจุบัน

5. แนวนโยบายของรัฐเกี่ยวกับการศึกษาเอกชน

แนวนโยบายของรัฐเกี่ยวกับการศึกษาเอกชนมีปรากฏอยู่ในแหล่งต่างๆ ได้แก่รัฐธรรมนูญ แผนการศึกษาแห่งชาติ แผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติ คำแถลงนโยบายของรัฐบาล พระราชบัญญัติโรงเรียนเอกชนและมติคณะรัฐมนตรี ซึ่งมีสาระสรุปได้ดังนี้

5.1 แนวนโยบายในรัฐธรรมนูญ

รัฐธรรมนูญอันเป็นกฎหมายสูงสุดในการปกครองประเทศโดยทั่วไปมิได้มีบทบัญญัติที่ระบุแนวนโยบายเกี่ยวกับการศึกษาเอกชนไว้เป็นการเฉพาะ แต่มีบทบัญญัติที่กล่าวถึงแนวนโยบายเกี่ยวกับการศึกษาโดยส่วนรวมไว้ว่าการจัดระบบการศึกษอาบรมเป็นหน้าที่ของรัฐ โดยเฉพาะสถานศึกษาทั้งปวงย่อมอยู่ภายใต้การควบคุมของรัฐจึงอาจกล่าวได้ว่า “สถานศึกษาทั้งปวง” ในบทบัญญัติดังกล่าว ย่อมครอบคลุมถึงสถานศึกษาเอกชน (มหาวิทยาลัย/วิทยาลัย/สถาบัน/โรงเรียน) ว่าอยู่ในการควบคุมดูแลของรัฐ

5.2 แนวนโยบายในแผนการศึกษาแห่งชาติ

แผนการศึกษาแห่งชาติ (เดิมใช้ชื่อว่า “โครงการศึกษา” และต่อมาเปลี่ยนเป็น “แผนการศึกษาชาติ” และ “แผนการศึกษาแห่งชาติ” ตามลำดับ) อันเป็นแม่บทในการจัดการศึกษา ซึ่งได้ประกาศใช้มาแล้วจนถึงปัจจุบันรวม 10 ฉบับนั้น ส่วนใหญ่ได้ระบุถึงแนวนโยบายของรัฐเกี่ยวกับการศึกษาเอกชนไว้เกือบทุกฉบับ กล่าวคือ โครงการศึกษา พ.ศ. 2441 ได้ระบุไว้ว่า รัฐจะเข้าควบคุมดูแลสถานศึกษาเอกชน พร้อมทั้งให้การส่งเสริมสนับสนุนในด้านการเงิน ครู และวัสดุอุปกรณ์การเรียนการสอน และในโครงการศึกษาอีก 2 ฉบับ ได้แสดงถึงการยอมรับความมีอยู่ของสถานศึกษาเอกชน ส่วนโครงการศึกษา พ.ศ. 2546 ไม่ได้ระบุเรื่องการศึกษเอกชนไว้เป็นการเฉพาะ

ระยะต่อมาเมื่อมีการปกครองประเทศตามระบอบประชาธิปไตยแล้ว รัฐมีแนวนโยบายให้เอกชนเข้ามาช่วยแบ่งเบาภาระ ดังจะเห็นได้จากแผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2475 และพ.ศ.

2479 ซึ่งระบุถึงการยอมรับและยินยอมให้เอกชนหรือคณะบุคคลจัดตั้งสถานศึกษาเอกชนได้ตั้งอยู่ภายใต้การควบคุมดูแลของรัฐและรัฐอาจให้การอุดหนุนส่งเสริมตามสมควร ในแผนต่อมาคือ แผนการศึกษาชาติ พ.ศ. 2494 รัฐได้ให้ความสำคัญกับการศึกษาเอกชนมากที่สุดกล่าวคือ รัฐมีแนวนโยบายมุ่งส่งเสริมให้เอกชนและคณะบุคคลจัดตั้งสถานศึกษาเอกชนได้ถึงระดับอุดมศึกษา ในแผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2520 รัฐได้มีนโยบายเปิดโอกาสให้เอกชนที่มีความสามารถ และมีคุณสมบัติเหมาะสมและมีเจตจำนงที่จะจัดการศึกษาเพื่อประโยชน์ส่วนรวมโดยร่วมรับภาระในการจัดการศึกษาโดยแสวงหาผลกำไรตามควร ซึ่งรัฐให้การส่งเสริมให้มีความคล่องตัวในการดำเนินงานทั้งทางด้านการบริหารและการพัฒนาทางวิชาการ รวมทั้งส่งเสริมการปรับปรุงคุณภาพการจัดการศึกษาเอกชน ทุกระดับ และประเภทการศึกษาเพื่อให้การจัดการศึกษาเอกชนมีมาตรฐานทัดเทียมกับการจัดการศึกษาของรัฐ และในปัจจุบัน รัฐได้มีนโยบายส่งเสริมให้เอกชนจัดการศึกษาทุกระดับเพิ่มขึ้น อิสระและคล่องตัวในการบริหาร และการจัดการ สามารถพึ่งตัวเองได้ โดยรัฐให้การสนับสนุนด้านวิชาการ ทรัพยากรการอำนวยความสะดวกในการดำเนินงานและการรับรองมาตรฐาน

5.3 แนวนโยบายในแผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติ

ในช่วงแผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติฉบับที่ 1 (พ.ศ. 2504-2509) และฉบับที่ 2 (พ.ศ. 2510-2514) รัฐมีนโยบายส่งเสริมการพัฒนาคุณภาพของสถานศึกษาเอกชนเพื่อให้มีมาตรฐานสูงขึ้น โดยการส่งเสริมด้านวิชาการ และสิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆ ในช่วงแผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติฉบับที่ 3 (พ.ศ. 2515-2519) และฉบับที่ 4 (พ.ศ. 2520-2524) รัฐยังคงให้ความสำคัญกับการปรับปรุงคุณภาพการศึกษาเอกชน โดยมุ่งในด้านประสิทธิภาพการเรียนการสอน สนับสนุนให้เอกชนได้มีส่วนร่วมในการลงทุนเพื่อการศึกษา โดยเน้นการจัดการศึกษาระดับก่อนประถมศึกษาให้มากที่สุด ส่วนการอาชีวศึกษา และการศึกษาระดับอุดมศึกษา สนับสนุนให้ขยายการจัดในสาขาวิชาที่มีความพร้อม และมีความถนัดอย่างเต็มที่ ยกเว้นด้านการฝึกหัดครู และคณะศึกษาศาสตร์ ซึ่งรัฐรับผิดชอบแต่เพียงผู้เดียว โดยให้สถานศึกษาเอกชนมีความคล่องตัวในการบริหาร และการพัฒนาทางวิชาการอย่างกว้างขวางเหมาะสม ภายใต้การควบคุมของรัฐ ในช่วงแผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติ ฉบับที่ 5 (พ.ศ. 2525-2529) รัฐยังคงส่งเสริมการจัดการศึกษาของเอกชนโดยให้เอกชนร่วมรับภาระในการจัดการศึกษาภายในขอบเขตและสัดส่วนที่รัฐกำหนด ทั้งนี้รัฐมีนโยบายมุ่งขยายปริมาณการรับนักเรียนเข้าเรียนระดับมัธยมศึกษาภายในขอบเขตและสัดส่วนที่รัฐกำหนด ทั้งรัฐและเอกชน รวมทั้งขยายการจัดการศึกษาระดับอุดมศึกษาในสาขาวิชาที่มีความพร้อมเช่นเดียวกับแผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติ ฉบับที่ 4 นอกจากนี้ยังมุ่งปรับปรุงระบบและวิธีการส่งเสริมเพื่อพัฒนาคุณภาพของสถานศึกษาเอกชนในช่วงแผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติ ฉบับที่ 6 (พ.ศ. 2530-2534) รัฐยังคงเปิดโอกาส

ให้เอกชนเข้าร่วมจัดการศึกษา โดยเฉพาะอย่างยิ่งในระดับก่อนประถมศึกษาและการจัดการอาชีวศึกษา โดยรัฐให้การช่วยเหลือในด้านต่างๆ และในแผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติฉบับปัจจุบัน รัฐยังมีนโยบายสนับสนุนการจัดการศึกษาของเอกชนโดยเน้นในด้านคุณภาพควบคู่กับการขยายในด้านปริมาณ เฉพาะอย่างยิ่งการศึกษาระดับที่นอกเหนือจาก การศึกษาขั้นพื้นฐาน และการศึกษาที่เป็นความต้องการเฉพาะกลุ่มบุคคล

5.4 แนวนโยบายในพระราชบัญญัติโรงเรียนเอกชน

พระราชบัญญัติโรงเรียนเอกชน ได้ประกาศใช้มาแล้ว รวม 5 ฉบับ คือ พระราชบัญญัติโรงเรียนราษฎร์ พ.ศ. 2461 พ.ศ.2479 พ.ศ.2497 และพระราชบัญญัติโรงเรียนเอกชน พ.ศ. 2550 ซึ่งเป็นฉบับปัจจุบัน

พระราชบัญญัติโรงเรียนราษฎร์ พ.ศ.25461 ตราขึ้นโดยมีวัตถุประสงค์ในการควบคุมดูแลโรงเรียนเอกชนให้เป็นไปด้วยดี และพระราชบัญญัติ พ.ศ.2479 ได้กล่าวถึง บทบาทและหน้าที่ในทำนองเดียวกัน แต่ได้ปรับปรุงรายละเอียดให้ชัดเจนยิ่งขึ้น ส่วนพระราชบัญญัติโรงเรียนราษฎร์ พ.ศ.2497 ซึ่งได้แก้ไขเพิ่มเติมเมื่อปี พ.ศ. 2518 เพื่อให้เหมาะสมกับสภาพการณ์ในขณะนั้น ซึ่งประชาชน กำลังตื่นตัวกับระบอบประชาธิปไตย และมีการเรียกร้องกันอยู่ทั่วไป โดยได้ปรับปรุงการควบคุมโรงเรียนให้รัดกุมและเหมาะสมกับยุคสมัยยิ่งขึ้น จัดให้มีบทบัญญัติว่าด้วยการคุ้มครองการทำงานจัดให้มีกองทุนสงเคราะห์เพื่อสงเคราะห์และให้สวัสดิการแก่ครูใหญ่ พร้อมกันนี้ได้จัดให้มีคณะกรรมการการศึกษาเอกชนขึ้น เพื่อให้ความคิดเห็นเกี่ยวกับการศึกษาของโรงเรียนเอกชนแก่รัฐมนตรีด้วย

สำหรับพระราชบัญญัติโรงเรียน พ.ศ. 2525 ซึ่งประกาศใช้เป็นกฎหมายเมื่อวันที่ 19 สิงหาคม พ.ศ.2525 มีการปรับปรุงบทบัญญัติให้เหมาะสมกับสภาพการณ์ของประเทศยิ่งขึ้น บทบัญญัติที่สำคัญของพระราชบัญญัตินี้ ได้แก่ การจัดแบ่งโรงเรียนเอกชนออกเป็น 3 ลักษณะ เพื่อให้สอดคล้องกับแผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2520 (มาตรา 15) การกำหนดให้ผู้ขอรับใบอนุญาตจัดตั้งโรงเรียนต้องมีคุณสมบัติที่เหมาะสม เช่น ต้องมีสัญชาติไทย โดยการเกิด ต้องมีทรัพย์สินหรือฐานะพอที่จะจัดตั้งและดำเนินกิจการ โรงเรียนได้ ต้องมีความรู้และมีความประพฤติเรียบร้อย เป็นต้น (มาตรา19) นอกจากนี้ได้กำหนดคุณสมบัติของผู้จัดการว่าต้องสัญชาติไทยโดยการเกิด(มาตรา 32) ส่วนครูใหญ่และครูก็ต้องมีสัญชาติไทย (มาตรา 35,40) การกำหนดให้มีคณะกรรมการอำนวยการ โรงเรียนเพื่อทำหน้าที่ควบคุมดูแลการบริหาร โรงเรียน (มาตรา 24) การกำหนดให้ใช้ภาษาไทยเป็นสื่อกลางในการสอนทุกวิชา ยกเว้นการสอนวิชาภาษาต่างประเทศ (มาตรา 50) การกำหนดให้มีการกำกับดูแลเกี่ยวกับค่าธรรมเนียมการเรียนและค่าธรรมเนียมอื่น (มาตรา 51) การกำหนดแนวทางในการอุดหนุนและส่งเสริม โรงเรียนรวม 5 ประการ คือ จัดส่งครู

ไปช่วยสอนในโรงเรียน ให้อุปกรณ์การสอน ให้เงินอุดหนุนให้เช่าทรัพย์สินของกระทรวงศึกษาธิการ และอุดหนุนส่งเสริมด้วยประการอื่น (มาตรา 64) ในทำนองเดียวกันได้กำหนดแนวทางในการส่งเสริมและช่วยเหลือครูใหญ่และครุรวม 4 ประการ คือ ให้การอบรมทางวิชาการ ให้เงินสงเคราะห์ตามส่วนที่รัฐบาลจัดสรรเข้าไปในกองทุนสงเคราะห์ให้เงินสมทบเงินเดือนหรือค่าครองชีพ และส่งเสริมช่วยเหลือด้วยประการอื่น (มาตรา 65) นอกจากนี้ยังได้กำหนดให้มีการคุ้มครองการทำงานและการสงเคราะห์ครูใหญ่และครูอีกด้วย(มาตรา 67 และ มาตรา 77) ทั้งนี้เพื่อให้เกิดความเป็นธรรมทั้งแก่ผู้รับใบอนุญาต ผู้จัดการครูใหญ่และครู อันจะส่งผลให้โรงเรียนสามารถจัดการศึกษาได้อย่างมีคุณภาพยิ่งขึ้น (ภากร ใจเพียร. 2552 : 2-4)

6. การจัดการศึกษาระดับประถมศึกษา

6.1 ความหมายการจัดการศึกษาระดับประถมศึกษา

คำว่า การจัดการศึกษาระดับประถมศึกษา สามารถแยกคำเป็น การจัดการศึกษาและประถมศึกษา และมีนักวิชาการหลายท่านได้ให้ความหมายดังนี้

บุญญา สาทร (2532 : 15) ได้ให้ความหมายของการจัดการศึกษาไว้ว่า คือ การจัดกิจกรรมต่างๆ ที่บุคคลหลายคนร่วมมือกันดำเนินการ เพื่อพัฒนาเด็ก เยาวชน ประชาชน หรือสมาชิกของสังคมในทุกๆ ด้าน เช่น ความรู้ ความสามารถ เจตคติ พฤติกรรม ค่านิยม หรือ คุณภาพ เพื่อให้บุคคลดังกล่าวเป็นสมาชิกที่ดีและมีประสิทธิภาพของสังคมโดยกระบวนการต่างๆ

สุภากร ราชากรกิจ (2537 : 120) ได้ให้ความหมาย การจัดการศึกษาไว้ว่าเป็นการจัดการเรียนรู้ สาระความรู้ทักษะ และแนวทางการปฏิบัติตนที่เหมาะสมในสังคมในการศึกษาจึงมุ่งพัฒนาตั้งแต่เด็กอย่างต่อเนื่องไปจนตลอดชีวิต

ปรัชญา เวสารัชช์ (2544 : 4) ได้ให้ความหมายของการจัดการศึกษาไว้ว่าเป็นกระบวนการอย่างเป็นระบบ โดยมีเป้าหมายชัดเจน คือ การพัฒนาคุณภาพมนุษย์ทุกด้านไม่ว่าจะเป็นด้านร่างกาย จิตใจ สติปัญญา คุณธรรม ค่านิยม ความคิด การประพฤติปฏิบัติโดยคาดหวังว่า คนที่มีคุณภาพนี้จะทำให้สังคมมีความมั่นคง สงบสุข เจริญก้าวหน้าทันโลก แข่งขันกับคนอื่นในเวทีระหว่างประเทศได้ คนในสังคมมีความสุข มีความสามารถประกอบอาชีพการงานอย่างมีประสิทธิภาพ และอยู่ร่วมกันได้อย่างสมานฉันท์

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2532 : 50) ได้ให้ความหมายของการจัดการประถม ศึกษาคือเป็นการศึกษาขั้นพื้นฐานที่มุ่งให้ผู้เรียนพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ทั้งในด้านคุณธรรมและจริยธรรม ความรู้ความสามารถขั้นพื้นฐานและให้สามารถคิด อ่าน เขียน และคำนวณได้ ซึ่งระดับนี้จะจัดเป็นตอนเดียวใช้เวลาเรียน 6 ปี

พรหมเพ็ญแข อดุลย์พันธ์ (2545 : 7) ประถมศึกษา หมายถึง การศึกษาขั้นพื้นฐานโดยจัดให้กับเด็กซึ่งมีอายุย่างเข้าปีที่เจ็ดจนอายุย่างเข้าปีที่สิบสอง รวมระยะเวลา 6 ปี

สรุปได้ว่า การจัดการศึกษาระดับประถมศึกษา หมายถึง การจัดการศึกษาและดำเนินการศึกษาระดับพื้นฐานสำหรับเด็กอายุเจ็ดปีถึงสิบสองปี เพื่อเป็นการวางรากฐานชีวิต โดยมุ่งที่จะพัฒนาในทุกด้าน ทั้งด้านร่างกาย จิตใจ สติปัญญาและอารมณ์

6.2 จุดมุ่งหมายการจัดการศึกษาระดับประถมศึกษา

สุภากร ราชากรกิจ (2537 : 120) ได้กล่าวถึงจุดมุ่งหมายของการจัดการศึกษา เน้นที่การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของเด็กมากกว่าจะเน้นการรับรู้ หรือการจำแนกเนื้อหาวิชา และมุ่งให้เด็กมีพัฒนาการในทุกๆ ด้านมากกว่าจะเน้นเฉพาะด้านสติปัญญา โรงเรียนจึงต้องมีบทบาทส่งเสริมคุณสมบัติต่างๆ ของเด็กและยังต้องเตรียมเด็กให้มีความพร้อมสำหรับการดำรงชีวิตในสังคมปัจจุบัน รวมทั้งสามารถจะปรับตัวได้ในอนาคตด้วย ดังนั้นหน้าที่สำคัญของโรงเรียนจะต้องพัฒนาและเปลี่ยนไปจากที่โรงเรียนเคยปฏิบัติอยู่

ปรัชญา เวสารัชช์ (2544 : 3) กล่าวถึงจุดมุ่งหมายทางการศึกษา ได้แก่

1. ให้บริการทางการศึกษาขั้นพื้นฐานที่สอดคล้องกับความต้องการในการดำรงชีวิต
2. เตรียมเด็กก่อนวัยเรียนให้มีความพร้อมในการเรียนรู้และจัดให้เด็กในวัยเรียนได้รับการศึกษาเพื่อการเรียนรู้และการพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง
3. ให้โอกาสทางการศึกษา โดยเข้าถึงผู้รับบริการทุกกลุ่มทุกคน
4. ตอบสนองความต้องการระดับสูงในเชิงคุณภาพ
5. พัฒนาศักยภาพของแต่ละบุคคลให้เต็มตามความสามารถ

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2535 : 7) ได้ให้จุดมุ่งหมายการศึกษาระดับประถมศึกษา ดังต่อไปนี้

1. นักเรียนมีทักษะพื้นฐานในการเรียนรู้ อ่านออก เขียนได้ และคิดคำนวณได้
2. นักเรียนมีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับตนเอง ธรรมชาติแวดล้อม และการเปลี่ยนแปลงของสังคม
3. นักเรียนสามารถปฏิบัติตนในการรักษาสุขภาพอนามัยของตนเอง และครอบครัว
4. นักเรียนสามารถวิเคราะห์สาเหตุและเสนอแนวทางแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นกับตนเอง และครอบครัวได้อย่างมีเหตุผลด้วยทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์
5. นักเรียนมีความภูมิใจในความเป็นไทย มีนิสัยไม่เห็นแก่ตัว ไม่เอาเปรียบผู้อื่น และอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข
6. นักเรียนมีนิสัยรักการอ่านและใฝ่หาความรู้อยู่เสมอ

7.นักเรียนมีความรู้และทักษะพื้นฐานในการทำงาน มีนิสัยรักการทำงานและสามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้

พรรณเพ็ญแข อุดลย์พันธ์ (2545 : 35) กล่าวว่า การจัดการศึกษาระดับประถมศึกษาเป็นการศึกษาที่มีจุดมุ่งหมายวางรากฐานเพื่อให้ผู้เรียนมุ่งพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ทั้งในด้านคุณธรรม จริยธรรม ความรู้ความสามารถขั้นพื้นฐาน สามารถอ่านออกเขียนและคำนวณได้ มีความรู้ มีทักษะ สามารถคิดเป็นแก้ปัญหาเป็น

จากที่นักวิชาการ ได้กล่าวมาแล้วพอสรุปจุดมุ่งหมายการจัดการศึกษาระดับประถมศึกษาว่า เป็นการจัดการศึกษาที่มุ่งรากฐานในทุกๆ ด้าน เพื่อให้ผู้เรียนมุ่งพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ในด้านคุณธรรม จริยธรรม ความรู้ความสามารถขั้นพื้นฐาน สามารถอ่านออกเขียน คุณลักษณะที่พึงประสงค์ในด้านคุณธรรม จริยธรรม ความรู้ความสามารถขั้นพื้นฐาน

6.3 บทบาทหน้าที่และหลักการจัดการศึกษาระดับประถมศึกษา

6.3.1 บทบาทหน้าที่

ปราณี โปธิสุข (2534 : 1-2 อ้างถึงใน ภาคกร ใจเพียร 2552 : 21) กล่าวว่า โรงเรียนไม่ได้จัดขึ้นเพื่อสอนหนังสือแต่เพียงอย่างเดียว โรงเรียนประถมศึกษายังมีหน้าที่จัดสิ่งแวดล้อม บรรยากาศและกิจกรรมต่างๆ เพื่อพัฒนาการทุกด้านของเด็ก บทบาทของครูใหญ่ ครู นักเรียน ผู้ปกครองและบุคลากร ใน โรงเรียนจึงมีอยู่มากที่ต้องการความใส่ใจและรับผิดชอบสูง

ทัศนีย์ สุภเมธี (2535 : 115) กล่าวว่า หน้าที่ของโรงเรียน นอกจากทำบทบาทหน้าที่หลัก คือ ให้การศึกษาและฝึกอบรม กุลบุตร กุลธิดาทางวิชาการในชุมชนและสืบทอดวัฒนธรรมอันดีงามแล้ว โรงเรียนควรเป็นสถานที่ส่งเสริมหรือให้ความรู้ทางวิชาการเพื่อการประกอบอาชีพและเปิดโอกาสแก่บุคคลที่ไม่มีโอกาสในภาคบังคับ ได้มีโอกาสเรียนรู้จากการศึกษานอกระบบด้วยวิธีการต่างๆ อันจะเป็นการแก้ปัญหาของสังคมได้ตรงตามความต้องการและเป็นการยกระดับทางด้านเศรษฐกิจให้ดีขึ้น

บุญเลิศ มีสมพร (2545 : 4 อ้างถึงใน ภาคกร ใจเพียร 2552 : 19) บทบาทหน้าที่ของโรงเรียนประถมศึกษา หมายถึง การดำเนินงานตามภารกิจจัดการศึกษา ในการจัดกิจกรรมตามหลักสูตรให้นักเรียนสามารถนำความรู้ไปพัฒนาตนเองและประเทศชาติในอนาคต

บทบาทหน้าที่ของโรงเรียนประถมศึกษาตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 ได้กำหนดบทบาทหน้าที่ของโรงเรียนประถมศึกษา คือ การจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน ซึ่งสามารถแยกออกเป็น 2 ประการคือ

1.หน้าที่ในฐานะที่เป็นสถาบันทางการศึกษาของสังคม ได้แก่

1.1 จัดการศึกษาโดยอบรมความรู้ด้านต่างๆ แก่สมาชิกในชุมชนทั้งที่เป็นความรู้ด้านวิชาการ ความรู้เกี่ยวกับวิชาชีพเพื่อส่งเสริมให้มีทักษะและความชำนาญจนสามารถนำไปพัฒนาอาชีพของคนในชุมชนนั้น ได้เป็นอย่างดี

1.2 ให้ความร่วมมือและแนวทางในการแก้ไขปัญหาดังกล่าว ที่เกิดขึ้นกับสมาชิกในชุมชนนั้นอย่างใกล้ชิด

1.3 จัดโรงเรียนให้เป็นศูนย์กลางแหล่งความรู้ด้านต่างๆ เพื่อให้บริการแก่ชุมชนให้พัฒนาไปในทางที่เหมาะสม นอกจากนี้ควรสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนและชุมชนให้มีความใกล้ชิดกัน เพื่อประโยชน์ที่จะเกิดในชุมชนนั้นๆ

2.หน้าที่ในฐานะที่เป็นโรงเรียนประถมศึกษา ได้แก่

2.1 ให้การศึกษาเพื่ออบรมสั่งสอนขั้นมูลฐานแก่เยาวชนในวัยเรียน โดยทั่วไปอย่างทั่วถึง เพื่อให้ผู้เรียนได้พัฒนาความรู้ ทักษะ ตลอดจนเจตคติ เพื่อประโยชน์ต่อการดำรงชีวิตในสังคมได้อย่างสงบสุขต่อไป

2.2 ให้การศึกษาภาคบังคับแก่เยาวชนที่อยู่ในเกณฑ์บังคับตามหลักสูตรประถมศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการ

2.3 ปฏิบัติงานต่างๆ ให้เป็นไปตามแบบแผนและนโยบายของทางราชการ

2.4 จัดโรงเรียนให้เป็นศูนย์กลางของชุมชน ทั้งในด้านบริการและงานพัฒนาชุมชน

สุภากร ราชากรกิจ (2537 : 120) กล่าวว่าโรงเรียน ประถมศึกษาเป็นสถาบันหลักในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อพัฒนาสังคมทั้งในสังคมชนบทและสังคมเมือง โรงเรียนจึงมีบทบาทหน้าที่ในการจัดบรรยากาศให้เป็นบรรยากาศแห่งการเรียนรู้ทั้งในและนอกห้องเรียน จัดกิจกรรมต่างๆ เพื่อให้เด็กได้พัฒนาทุกด้าน นอกจากนี้ โรงเรียนประถมศึกษาควรเป็นสถานที่ที่ส่งเสริมความรู้ด้านวิชาการเพื่อการประกอบอาชีพแก่บุคคลที่มีโอกาสได้มีการศึกษาด้านอาชีพโดยตรง อันจะเป็นการแก้ปัญหาเศรษฐกิจของสังคมอีกแนวทางหนึ่ง

6.3.2 หลักการจัดการศึกษาระดับประถมศึกษา

หลักการจัดการศึกษาระดับประถมศึกษาตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 มีหลักการสำคัญดังนี้

1.เป็นการศึกษาขั้นพื้นฐาน เพื่อปวงชน

2.เป็นการศึกษา ที่มุ่งให้ผู้เรียน นำประสบการณ์ที่ได้จากการเรียน ไปใช้ประโยชน์ในการดำรงชีวิต

3.เป็นการศึกษา ที่มุ่งสร้าง เอกภาพของชาติโดยมีเป้าหมายหลักร่วมกัน แต่ให้ท้องถิ่นมีโอกาสพัฒนาหลักสูตรบางส่วน ให้เหมาะสมกับสภาพ และความต้องการได้

สภาพทั่วไปของการจัดการศึกษาของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสิงห์บุรี

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสิงห์บุรี ตั้งอยู่ที่ตำบลบางพุทรา อำเภอเมือง จังหวัดสิงห์บุรีติดกับถนนสาย สิงห์บุรี – อ่างทอง มีสถานศึกษาในสังกัดจำนวน 151 โรงเรียน แบ่งเป็น สังกัด สปช. เดิม จำนวน 124 โรงเรียน สังกัด สามัญ เดิม จำนวน 12 โรงเรียน สังกัด สช. จำนวน 15 โรงเรียน กระจายอยู่ในท้องที่ 6 อำเภอ ได้แก่ อำเภอเมืองสิงห์บุรี อำเภอค่ายบางระจัน อำเภอท่าช้าง อำเภอ บางระจัน อำเภอพรหมบุรี และอำเภออินทร์บุรี มีเนื้อที่ทั้งหมด 822,478 ตร.กม. หรือ 514,049 ไร่ มีอาณาเขตติดต่อกับจังหวัดรอบ ๆ ดังนี้ ทิศเหนือ ติดกับ อำเภอสรรพยา จังหวัดชัยนาท และอำเภอ ตาคลี จังหวัดนครสวรรค์ ทิศใต้ ติดกับ อำเภอไชโย อำเภอโพธิ์ทอง และอำเภอแสวงหา จังหวัด อ่างทอง ทิศตะวันออก ติดกับ อำเภอบ้านหมี่ และอำเภอท่าม่วง จังหวัดลพบุรี ทิศตะวันตก ติดกับ อำเภอสรรคบุรี จังหวัดชัยนาท และอำเภอเดิมบางนางบวช จังหวัดสุพรรณบุรี

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา เกิดขึ้นตามมาตรา 36 แห่งพระราชบัญญัติระเบียบบริหาร ราชการกระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ. 2546 เมื่อวันที่ 7 กรกฎาคม พ.ศ. 2546 และมีอำนาจหน้าที่ตามที่ กำหนดไว้ในประกาศกระทรวงศึกษาธิการ ตามนัยของมาตรา 34 แห่งพระราชบัญญัติดังกล่าวข้าง ดัน ดังต่อไปนี้

1. จัดทำนโยบาย แผนพัฒนา และมาตรฐานการศึกษาของเขตพื้นที่การศึกษาให้สอดคล้อง กับนโยบาย มาตรฐานการศึกษา แผนการศึกษา แผนพัฒนาการศึกษาขั้นพื้นฐานและความต้องการ ของท้องถิ่น

2. วิเคราะห์การจัดตั้งงบประมาณ เงินอุดหนุนทั่วไป ของสถานศึกษาและหน่วยงานในเขต พื้นที่การศึกษา และแจ้งการจัดสรรงบประมาณที่ได้รับให้หน่วยงานข้างต้นรับทราบ รวมทั้งกำกับ ตรวจสอบ ติดตามการใช้จ่ายงบประมาณของหน่วยงานดังกล่าว

3. ประสาน ส่งเสริม สนับสนุน และพัฒนาหลักสูตรร่วมกับสถานศึกษาในเขตพื้นที่ การศึกษา

4. กำกับ ดูแล ติดตาม และประเมินผลสถานศึกษาขั้นพื้นฐานและในเขตพื้นที่การศึกษา

5. ศึกษา วิเคราะห์ วิจัย และรวบรวมข้อมูลสารสนเทศด้านการศึกษาในเขตพื้นที่การศึกษา

6. ประสานการระดมทรัพยากรด้านต่าง ๆ รวมทั้งทรัพยากรบุคคล เพื่อส่งเสริมสนับสนุน การจัดและพัฒนาการศึกษาในเขตพื้นที่การศึกษา

7. จัดระบบการประกันคุณภาพการศึกษา และประเมินผลสถานศึกษาในเขตพื้นที่การศึกษา
8. ประสาน ส่งเสริม สนับสนุน การจัดการศึกษาของสถานศึกษาเอกชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น รวมทั้งบุคคล องค์กรชุมชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการ และสถาบันอื่นที่จัดรูปแบบที่หลากหลายในเขตพื้นที่การศึกษา
9. ดำเนินการและประสาน ส่งเสริม สนับสนุนการวิจัยและพัฒนาการศึกษาในเขตพื้นที่การศึกษา
10. ประสาน ส่งเสริม การดำเนินงานของคณะอนุกรรมการและคณะทำงานด้านการศึกษา
11. ประสานการปฏิบัติราชการทั่วไป กับองค์กรหรือ หน่วยงานต่าง ๆ ทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในฐานะสำนักงานผู้แทนกระทรวงศึกษาธิการในเขตพื้นที่การศึกษา
12. ปฏิบัติหน้าที่อื่นเกี่ยวกับกิจการภายในเขตพื้นที่การศึกษาที่มีได้ระบุให้เป็นหน้าที่ของหน่วยงานใดโดยเฉพาะ หรือปฏิบัติงานอื่นตามที่ได้มอบหมาย

ทิศทางการพัฒนาและการจัดการศึกษา ตามกลยุทธ์ ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา จังหวัดสิงห์บุรี

กลยุทธ์ที่ 1 ปลูกฝังคุณธรรม ความสำนึกในความเป็นชาติไทย และวิถีชีวิตตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงให้แก่แก่นักเรียนทุกคน

กลยุทธ์ที่ 2 เพิ่มอัตราการเข้าเรียนในทุกระดับ ทั้งเด็กทั่วไป ผู้พิการ ผู้ด้อยโอกาส ลดอัตราการออกกลางคัน และพัฒนารูปแบบการให้บริการการศึกษา ขันพื้นฐานแก่เยาวชนที่อยู่นอกระบบการศึกษา

กลยุทธ์ที่ 3 ยกระดับคุณภาพสถานศึกษาสู่มาตรฐานการศึกษาของชาติ พัฒนาผู้เรียนสมรรถนะครูและบุคลากรทางการศึกษาอย่างเป็นระบบ เพิ่มประสิทธิภาพในการบริหารหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานและปฐมวัย และการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ผู้เรียนบรรลุมาตรฐานการเรียนรู้ของหลักสูตรการศึกษาอย่างเต็มตามศักยภาพ

กลยุทธ์ที่ 4 เร่งรัดพัฒนาความพร้อมในด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร ให้แก่สถานศึกษาและหน่วยงานการศึกษาในสังกัดเพื่อการเรียนรู้และการบริหารจัดการ

กลยุทธ์ที่ 5 สร้างความเข้มแข็งและส่งเสริมการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนในการบริหารและการจัดการศึกษา เพื่อรองรับการกระจายอำนาจอย่างมีประสิทธิภาพบนหลักธรรมาภิบาลในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา และสถานศึกษา

กลยุทธ์ที่ 6 ส่งเสริมสนับสนุนการพัฒนาการศึกษาและคุณภาพชีวิตของนักเรียน ครูและบุคลากรทางการศึกษาในเขตพัฒนาพิเศษเฉพาะกิจจังหวัดชายแดนภาคใต้

ทิศทางการพัฒนาและการจัดการศึกษา ตามเป้าประสงค์ ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา จังหวัดสิงห์บุรี

1. ประชากรวัยเรียนทุกกลุ่มเป้าหมาย ได้รับการดูแล ช่วยเหลือ ให้รับการศึกษาจนจบหลักสูตรอย่างทั่วถึง และเสมอภาค

2. ผู้เรียนทุกคนได้รับการพัฒนา ให้เป็นบุคคลที่มีคุณธรรมนำความรู้ตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง มีคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐาน และมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในวิชาหลักสูงขึ้น พร้อมทั้งได้รับการพัฒนาขีดความสามารถเพื่อมุ่งสู่การแข่งขันระดับชาติ

3. ผู้เรียนในช่วงชั้นที่ 2 ขึ้นไป มีความรู้ความสามารถในการใช้คอมพิวเตอร์พื้นฐาน

4. ครูและบุคลากรทางการศึกษาทุกคนได้รับการพัฒนาให้มีความรู้ความสามารถตามมาตรฐานและจรรยาบรรณแห่งวิชาชีพ สามารถจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ และมีจำนวนเพียงพอที่จะจัดการศึกษาได้ อย่างมีคุณภาพในทุกระดับ

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสิงห์บุรีมีสถานศึกษาเอกชนในความรับผิดชอบทั้งหมด 15 โรงเรียน ซึ่งแสดงดังตาราง 2.1

ตารางที่ 2.1 จำนวนโรงเรียนเอกชนในจังหวัดสิงห์บุรี จำแนกตาม อำเภอ ระดับการจัดการศึกษา จำนวนครู จำนวนนักเรียน

อำเภอ	ชื่อสถานศึกษา	ระดับการจัดการศึกษา	จำนวน ครู	จำนวนนักเรียน		
				ชาย	หญิง	รวม
เมือง	อินทโมลีประทาน	อนุบาล1 – ม.3	71	867	944	1,811
	โพธิ์รัตนวารานุสรณ์	อนุบาล	6	43	47	90
	พณิชยการสิงห์บุรี	อาชีวะ	4	23	32	55
	บริหารธุรกิจสิงห์บุรี	อาชีวะ	1	7	16	23
บางระจัน	เจริญสอนวิทยา	อนุบาล	4	29	14	43
	วิจิตรศึกษา	อนุบาล1 – ป.6	34	536	458	994
ค่ายบางระจัน	อุดมทรัพย์	อนุบาล1 – ป.6	9	95	85	180
ท่าช้าง	ใจเพียรวิทยานุสรณ์	อนุบาล1 – ป.6	26	285	329	614
พรหมบุรี	นาคประดิษฐ์วิทยา	อนุบาล1 – ม.3	16	148	149	297
	พระกุมารเชษฐสิงห์บุรี	อนุบาล1 – ม.3	15	147	129	276
อินทร์บุรี	อุดมศิลป์	อนุบาล1 – ม.3	18	161	147	308
	สามัคคีวิทยา	ป.1 – ม.3	15	141	93	234
	ปราสาทวิทยา	อนุบาล1 – ป.6	9	59	63	122
	ศรีอุดมวิทยา	ป.1 - ป.6	10	131	94	225
	สิงห์อุดมวิทยา	อนุบาล1 – ม.3	11	28	42	70
รวม			249	2,700	2,642	5,342

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1. งานวิจัยภายในประเทศ

สุวิมล เพ็ชรสุข (2538 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเรื่องปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจของผู้ปกครองในการเลือกโรงเรียนอนุบาลเอกชน ผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยที่มีผลต่อการเลือกโรงเรียนอนุบาลเอกชนมากที่สุด คือ 1. ปัจจัยเกี่ยวกับครู ได้แก่ ครูให้การบ้านสม่ำเสมอ และสามารถฝึกให้เด็กช่วยเหลือตนเองได้ 2. ปัจจัยเกี่ยวกับที่ตั้ง ได้แก่ การรับส่งสะดวกอยู่ใกล้บ้าน 3. ปัจจัยเกี่ยวกับการวัดและประเมินผลพัฒนาการของนักเรียน ได้แก่ มีการแจ้งผลการเรียนให้ผู้ปกครองทราบอย่างสม่ำเสมอ 4. ปัจจัยเกี่ยวกับการจัดประสบการณ์การเรียนการสอน ได้แก่ การเน้นการเตรียมความพร้อมและส่งเสริมให้นักเรียน อ่าน เขียน คิดคำนวณได้ 5. ปัจจัยเกี่ยวกับการบริหารความปลอดภัย ได้แก่ การมีรถรับส่งและมีครูดูแลระหว่างเดินทาง

เขาวรัตน์ โทณผลิน (2539 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเรื่อง ปัจจัยที่ผู้ปกครองนักเรียนตัดสินใจส่งบุตรหลานเข้าเรียน โรงเรียนอนุบาลเอกชน ผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยที่ผู้ปกครองนักเรียนตัดสินใจส่งบุตรหลานเข้าเรียนในโรงเรียนอนุบาลมากที่สุด คือ 1. ปัจจัยด้านการจัดการเรียนการสอน ได้แก่ โรงเรียนมีการใช้สื่อการเรียนการสอนเพื่อให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ที่ดี 2. ปัจจัยด้านบทบาทของครู ปรุ้มวัย ได้แก่ ครูมีกิริยา ท่าทาง การพูดจาต่อนักเรียนเหมาะสม 3. ปัจจัยด้านความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน ได้แก่ โรงเรียนตั้งอยู่ใกล้บ้าน 4. ปัจจัยด้านการบริหารโรงเรียน ได้แก่ โรงเรียนมีการอบรมสั่งสอนโดยส่งเสริมกิริยามารยาท และจริยธรรมที่ดีให้กับนักเรียน 5. ปัจจัยด้านการจัดสภาพแวดล้อมในโรงเรียนอาคารและสถานที่ ได้แก่ ห้องน้ำ ห้องเรียน ห้องนอน ห้องอาหารตามลำดับ และส่วนปัจจัยด้านค่าธรรมเนียมการเรียน ได้แก่ อัตราค่าธรรมเนียมการเรียนต่างๆ มีความเหมาะสม เป็นเกณฑ์การตัดสินใจของผู้ปกครองน้อยกว่าปัจจัยอื่นๆ

สายชน หมวกเหล็ก (2542 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเรื่องปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจของผู้ปกครองในการส่งบุตรหลานเข้าเรียนในโรงเรียนอนุบาลเอกชน จังหวัดสระบุรี ผลการศึกษาพบว่า ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจของผู้ปกครองในการส่งบุตรหลานเข้าเรียนในโรงเรียนอนุบาลเอกชนมากที่สุด คือ ปัจจัยเกี่ยวกับครู ได้แก่ ครูดูแลเอาใจใส่นักเรียนและให้การบ้านสม่ำเสมอ ปัจจัยเกี่ยวกับการจัดประสบการณ์การเรียนการสอน ได้แก่ โรงเรียนมีการเน้นการเตรียมความพร้อมให้แก่เด็กเป็นสำคัญและส่งเสริมให้เด็กอ่าน เขียน คิด คำนวณได้ ปัจจัยเกี่ยวกับการบริการอาหาร และสุขภาพ ได้แก่ การจัดบริการอาหารเสริมและอาหารกลางวันที่สะอาดถูกหลักโภชนาการ และมีปริมาณเพียงพอต่อความต้องการของนักเรียน ปัจจัยเกี่ยวกับค่าใช้จ่ายต่างๆ ได้แก่ โรงเรียนช่วยเหลือผู้ปกครองโดยแบ่งชำระค่าเทอมได้ในอัตราส่วนที่เหมาะสม ปัจจัยเกี่ยวกับที่ตั้ง ได้แก่

โรงเรียนตั้งอยู่แหล่งที่สะดวกในการเดินทาง รับ – ส่ง และตั้งอยู่ในสภาพแวดล้อมที่ดี ไม่มีกลิ่นเสียง หรือสิ่งที่เป็นอันตรายอยู่ข้างเคียง

สุภารัตน์ แซ่ชี (2542 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาความคาดหวังของผู้ปกครองเกี่ยวกับการจัดการศึกษาในโรงเรียนอนุบาลเอกชน ในเขตลาดพร้าว กรุงเทพมหานคร พบว่า ผู้ปกครองส่วนใหญ่คาดหวังในเรื่องการจัดประสบการณ์การเรียนการสอน มุ่งพัฒนาให้เด็กมีความพร้อมทั้งทางด้านร่างกาย อารมณ์ สังคม และสติปัญญา เพื่อให้เด็กมีความพร้อมเมื่อศึกษาต่อไปในระดับประถมศึกษา และสื่อการเรียนการสอนต้องมีความปลอดภัย

สุมาลี มีพงษ์ (2542 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาความคิดเห็นของผู้ปกครองที่ส่งบุตรหลานเข้าโรงเรียนอนุบาลเอกชนที่มีชั้นประถมศึกษา เขตลาดพร้าว กรุงเทพมหานคร ผลการวิจัยพบว่า ผู้ปกครองส่วนใหญ่จะเลือกโรงเรียนที่อยู่ใกล้บ้าน มีครูผู้สอนมีความรู้ดีทางด้านอนุบาล สัดส่วนครูในการดูแลนักเรียนมีจำนวนครูที่เหมาะสม มีการจัดการเรียนการสอนจะมุ่งเตรียมพร้อมด้านพัฒนาการทั้ง 4 ด้าน คือ ด้านร่างกาย อารมณ์ สังคม สติปัญญา อารมณ์จิตใจ และเด็กมีความกล้าแสดงออก สนใจสิ่งแวดล้อมรอบตัว รู้จักรับผิดชอบ สามารถช่วยเหลือตนเอง มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ มีระเบียบวินัย และรู้จักรับผิดชอบเพื่อเตรียมความพร้อมไปประถมศึกษาปีที่ 1 ต่อไป อาคารสถานที่ภายในห้องเรียน และภายนอกมีความสะอาดเรียบร้อย ปลอดภัย มีบรรยากาศต่อการจัดการเรียนการสอน คุณครูจะต้องมีการประสานสัมพันธ์ที่ดีกับผู้ปกครอง ตลอดจนส่งข่าวสารการเรียนการสอนอย่างต่อเนื่อง และมีการดูแลนักเรียนนอกเวลาเรียนอย่างใกล้ชิด และประการสุดท้าย มีการสอนโดยใช้สื่อประกอบการเรียน

มนต์จิตา นุพผาคำ (2544 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษากลยุทธ์การตลาดของโรงเรียนอนุบาลเอกชนในเขตกรุงเทพมหานคร ผลการศึกษาพบว่า ผู้บริหารโรงเรียนและผู้ปกครองนักเรียนมีความสอดคล้องกัน คือ โรงเรียนจะต้องจัดการศึกษาและบริการต่างๆอย่างมีคุณภาพ สามารถตอบสนองความต้องการของเด็กและผู้ปกครอง ครูผู้สอนต้องมีความรู้ความสามารถ มีความรักและเอาใจใส่เด็กเป็นอย่างดี สามารถจัดประสบการณ์และกิจกรรมที่เหมาะสมกับวัยเพื่อให้เด็กมีพัฒนาการครบทั้งด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคม และสติปัญญา ผู้ปกครองมักนำเด็กเข้าฝากโรงเรียนที่ใกล้บ้านหรือที่ทำงาน เพื่อความสะดวกและประหยัดเวลาในการเดินทาง และในการเลือกโรงเรียนอนุบาล ผู้ปกครองคำนึงถึงปัจจัยต่างๆประกอบด้วยเช่น ความสะอาด ความน่าเชื่อถือ ความไว้วางใจ และต้องการให้โรงเรียนมุ่งเน้นการอ่าน การเขียน และจัดกิจกรรมต่างๆ ที่ส่งเสริมพัฒนาการของเด็กอีกด้วย ดังนั้นกลยุทธ์ทางการตลาดทุกกลยุทธ์ ไม่ว่าจะเป็นกลยุทธ์ทางด้านผลิตภัณฑ์ ราคา การจัดจำหน่าย และการส่งเสริมการตลาด ส่งผลต่อการตัดสินใจของผู้ปกครองในการส่งบุตรหลานเข้าเรียนโรงเรียนอนุบาลเอกชน

มามี โชติมา (2546 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาถึงความต้องการของผู้ปกครองในการจัดการศึกษาของโรงเรียนอนุบาลโชติมา เขตจตุจักร กรุงเทพมหานคร พบว่า ผู้ปกครองมีความต้องการในการจัดการศึกษาอยู่ในระดับดีมากในทุกด้าน ในด้านการจัดประสบการณ์และกิจกรรมการเรียนการสอน ได้แก่ การจัดกิจกรรมที่มุ่งหวังให้นักเรียนคิดเป็น ทำเป็น รู้จักแก้ปัญหาเป็น และช่วยตัวเองได้มากที่สุด ด้านการจัดสภาพแวดล้อมโรงเรียน ได้แก่ ห้องเรียนสะอาด ถูกสุขลักษณะ มีแสงสว่างเพียงพอ และอากาศถ่ายเทได้สะดวก ด้านการจัดบริการนักเรียน ได้แก่ การดูแลให้นักเรียนรับประทานอาหารที่สะอาดและมีประโยชน์อย่างเพียงพอ ด้านความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียน ได้แก่ การรายงานพัฒนาการของนักเรียนเป็นระยะๆ อย่างสม่ำเสมอ

รชตวัน สุวรรณดี (2550 : 78) ทำการวิจัยเรื่อง ปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจเลือกโรงเรียนอนุบาลเอกชน ของผู้ปกครองในเขตกรุงเทพมหานคร ผลการวิจัยพบว่าผู้ปกครองที่มีเพศแตกต่างกัน มีปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจเลือกโรงเรียนอนุบาลเอกชน ของผู้ปกครองในเขตกรุงเทพมหานคร ไม่แตกต่างกัน

ภากร ใจเพียร. (2552 : บทคัดย่อ) การตัดสินใจของผู้ปกครองในการส่งบุตรหลานเข้าเรียนในสถานศึกษาเอกชน ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในจังหวัดสิงห์บุรี พบว่า ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาในแต่ละรายด้านพบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้าน เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย ได้ดังนี้ การเอาใจใส่ของครู การอำนวยความสะดวกและการบริการ การจัดการเรียนการสอน การจัดสภาพแวดล้อม ทำเลที่ตั้งของโรงเรียน ชื่อเสียงของโรงเรียน ค่าธรรมเนียมการเรียน และสภาพเศรษฐกิจของครอบครัว เมื่อเปรียบเทียบปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจของผู้ปกครองในการส่งบุตรหลานเข้าเรียนในสถานศึกษาเอกชน ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในจังหวัดสิงห์บุรี จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ อาชีพ วุฒิการศึกษา รายได้ และอายุของผู้ปกครอง ภาพรวมพบว่าแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

2. งานวิจัยต่างประเทศ

คาร์เพนเทอร์ และฟิชแมน (Carpenter & Fleishman. 1987 : 91-97) ได้ศึกษาปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการเรียนต่อในระดับวิทยาลัย หรือมหาวิทยาลัยของเด็กวัยรุ่น ออสเตเรียที่จบเกรด 12 พบว่าระดับการศึกษาของบิดามีผลต่อการตัดสินใจเรียนต่อ เพราะการได้รับการศึกษาของบิดา เป็นบทบาทที่จะให้บิดาแนะแนวให้กับบุตรทราบแนวทางการศึกษาได้

จอยซ์ (Joyce. 1992 : 56) ได้วิจัยหาเหตุผลของผู้ปกครองที่เลือกโรงเรียนชั้นประถมศึกษาของรัฐระหว่าง 2 รัฐ โดยกลุ่มผู้ปกครองสองกลุ่มของโรงเรียนแอสตันบีนวิลล์ส อยู่ในรัฐโอไฮโอ และเซนเบอร์น อยู่ในรัฐแมนนิสโซต้า (Stenbenville Public School in Ohio and ST.Paul Public

School in Minnesota) เป็นโรงเรียนระดับประถมศึกษาที่ผู้ปกครองเลือกให้บุตรหลานเข้าเรียน สรุปความเห็นในการเลือกโรงเรียนที่เหมือนกันมากมี 8 ข้อ คือ 1. คุณภาพครู 2. ระเบียบของโรงเรียน 3. วินัยของโรงเรียน 4. หลักสูตรพิเศษ 5. จริยธรรมของครู 6. การประเมินความสามารถของครู 7. ความรับผิดชอบของโรงเรียน 8. มีแนวการสอนหลากหลาย

วิลมัส (Willms. 1997 : 1-4) ได้ทำการศึกษาถึงทางเลือกของผู้ปกครอง และนโยบายการศึกษา พบว่า ผู้ปกครองน้อยกว่าร้อยละ 90 ที่ไม่ได้วางแผนในการตัดสินใจเลือกโรงเรียนให้กับบุตรหลาน โดยผู้ปกครองเลือกโรงเรียนที่มีการจัดการศึกษาที่มีคุณภาพและประสิทธิภาพความรู้ความสามารถ ของนักเรียน ตลอดจนสภาพสังคมเป็นประการสำคัญ

เกล (Gale. 2003 : 1-3) ได้ทำการศึกษาถึง การทำงานของนักเรียนหลังจากจบการศึกษา พบว่า ผู้ปกครองมีบทบาทโดยตรงต่อการตัดสินใจเลือกโรงเรียนให้กับบุตรหลาน สิ่งที่ผู้ปกครองคาดหวังจากโรงเรียน คือ การจัดการศึกษาที่นำไปสู่เป้าหมายของการเลือกอาชีพในอนาคตที่ดี และสอดคล้องต่อความต้องการของนักเรียน